

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 4.4.2019
SWD(2019) 119 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019

Zpráva o ČESKÉ REPUBLICCE

Průvodní dokument k

**Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a
sociálnímu výboru a Výboru regionů**

**Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019:
Evropa, která chrání své občany a zlepšuje kvalitu jejich života**

{COM(2019) 149 final} - {SWD(2019) 111 final} - {SWD(2019) 112 final} -
{SWD(2019) 113 final} - {SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} -
{SWD(2019) 116 final} - {SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} -
{SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} - {SWD(2019) 122 final} -
{SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} - {SWD(2019) 125 final} -
{SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} - {SWD(2019) 128 final} -
{SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} - {SWD(2019) 131 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

Tuto zprávu vypracovali zaměstnanci Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise. Přípomínky jsou vítány, zasílejte je prosím na e-mailovou adresu ENV-EIR@ec.europa.eu

Podrobnější informace o Evropské unii jsou k dispozici na internetových stránkách <http://europa.eu>.

Fotografie: s. 11 ©gettyimages/DaLiu; S. 19 — © iStock/zm_photo; S. 22 — ©gettyimages/Nikada; S. 22 — ©iStock/Beautiful_textures; S. 32 — © iStock/bruev

V případě reprodukování nebo použití těchto fotografií je nutné si vyžádat souhlas přímo od vlastníka autorských práv.

©Evropská unie, 2019

Reprodukce je povolena s uvedením zdroje.

Obsah

SHRNUTÍ	3
ČÁST I: TEMATICKÉ OBLASTI	5
1. PŘEMĚNA EU NA OBĚHOVÉ, ZDROJOVĚ ÚČINNÉ, EKOLOGICKÉ A KONKURENCESCHOPNÉ NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ	5
Opatření směřující k oběhovému hospodářství	5
Nakládání s odpady	7
Změna klimatu	8
2. OCHRANA, ZACHOVÁNÍ A ZLEPŠOVÁNÍ PŘÍRODNÍHO KAPITÁLU	11
Příroda a biologická rozmanitost	11
Udržování a obnova ekosystémů a jejich služeb	12
Odhadování přírodního kapitálu	13
Invazní nepůvodní druhy	14
Ochrana půdy	14
3. ZAJIŠŤOVÁNÍ ZDRAVÍ A KVALITY ŽIVOTA OBČANŮ	16
Kvalita ovzduší	16
Průmyslové emise	17
Hluk	18
Jakost vody a hospodaření s vodou	19
Chemické látky	21
Zajištění lepší udržitelnosti měst	22
ČÁST II: PŘÍZNIVÝ RÁMEC: PROVÁDĚCÍ NÁSTROJE	25
4. ZELENÉ ZDANĚNÍ, ZELENÉ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY, FINANCOVÁNÍ A INVESTICE V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	25
Zelené zdanění a dotace škodlivé pro životní prostředí	25
Zelené veřejné zakázky	26
Financování a investice v oblasti životního prostředí	27
5. POSÍLENÍ SPRÁVY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	30
Informovanost, účast veřejnosti a přístup k právní ochraně	30
Zajištění dodržování právních předpisů	31
Účinnost správy životního prostředí	32
Mezinárodní dohody	34
Udržitelný rozvoj a provádění cílů udržitelného rozvoje OSN	35

Shrnutí

Česká republika a přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí

V přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí za rok 2017 byly jako hlavní výzvy České republiky z hlediska provádění politiky a práva EU v oblasti životního prostředí identifikovány následující problémy:

- vytvořit účinný proces posouzení vlivů na životní prostředí, který je v souladu s právními předpisy, včetně dalšího posouzení v oblasti životního prostředí, které by se opíralo o přijetí ze strany společnosti a používalo by osvědčené postupy;
- zavést infrastrukturu a podmínky (včetně spolehlivých statistik v odvětví odpadů) za účelem přechodu na oběhové hospodářství a
- zlepšit kvalitu ovzduší v kritických oblastech země, zejména v městských oblastech, při současném prosazování správného souboru opatření.

V červenci 2017 uspořádala Česká republika národní dialog k provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí, zaměřený na hlavní zjištění přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí v roce 2017. Jeho součástí byl rovněž panel na vysoké úrovni se zúčastněnými stranami včetně novinářů. Česká republika využila této příležitosti rovněž k tomu, aby představila svou práci v oblasti mezinárodní spolupráce (CITES). V souvislosti s přezkumem provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí byly rovněž vedeny odvětvové dialogy, a to Dialog o přírodě v září 2018 a Dialog o čistém ovzduší v listopadu 2018.

V roce 2017 zahájila Komise provoz nového praktického nástroje TAIEX-EIR Peer-to-Peer (EIR P2P), který usnadní vzájemné učení mezi orgány ochrany životního prostředí. Česká republika uspořádala workshop o snižování emisí v silniční dopravě a workshop zaměřený na plasty v oběhovém hospodářství. Čeští odborníci se rovněž účastnili workshopů pořádaných v jiných členských státech.

Pokrok v oblasti plnění výzev, k němuž došlo od přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí v roce 2017

Navzdory pokroku dosaženému v oblasti oddělení ekonomiky od tlaků v oblasti životního prostředí OECD zdůraznila, že Česká republika čelí novým výzvám. Na cestě k oběhovému hospodářství dosahuje jen pomalého pokroku, přestože k němu má více příležitostí než jiné podobné členské státy.

Provádění právních předpisů EU do vnitrostátního práva v

zásadě probíhá. Existují však tendence omezit ho čistě na povinnosti namísto zaměření na širší cíle právních předpisů EU. Přestože byly řešeny předchozí problémy týkající se dodržování směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí, novely českých vnitrostátních právních předpisů částečně oslabily práva na účast veřejnosti v obecném smyslu s dopadem na přístup k právní ochraně. Navzdory určitému úsilí o zefektivnění rozhodovacích procesů zůstávají tyto procesy i nadále zdoluhavé a složité, což oslabuje transparentnost správy. Je třeba se vyhnout dalším změnám postupů schvalování, které byly oznámeny a které by mohly oslabit účast veřejnosti.

Zpráva o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2019 potvrzuje, že přestože bylo dosaženo určitého pokroku zejména při zlepšování environmentální infrastruktury, jsou výsledky České republiky v oblasti efektivního provádění environmentálních politik i nadále poněkud smíšené.

Česká republika je na cestě ke splnění cíle recyklace EU do roku 2020 v souladu s metodikou zvolenou pro jeho splnění, stále je však zapotřebí vyvíjet mnohem větší úsilí, aby byly splněny cíle recyklace stanovené na období po roce 2020 vzhledem k tomu, že hlavním způsobem zpracování odpadu zůstává i nadále skládkování.

Významným problémem i nadále zůstává kvalita ovzduší. Přestože je v některých regionech zaváděn vnitrostátní systém výměny kotlů v jednotlivých domácnostech, který je podporován z fondů EU, zůstává spalování pevných paliv v domácnostech i nadále největším zdrojem znečištění ovzduší. Hlavní zdroj obav a zdravotních rizik pro české občany představují suspendované částice, oxid dusičitý, ozon a benzo(a)pyren.

Hlavní tlak na řeky je důsledkem antropogenní zátěže, difúzní znečištění ze zemědělství pak zase představuje nejvýznamnější tlak na útvary podzemní vody. Předpokládá se, že plánovaná opatření přinesou jen malý pokrok, a i když se určitého pokroku dosáhnout podařilo, nejsou řešeny všechny významné zátěže, zejména zátěže hydromorfologické.

Hlavními zátěžemi z hlediska přírody a sítě Natura 2000 zůstávají i nadále změny v oblasti hospodaření se zemědělskou půdou (jak opouštění zemědělské půdy, tak intenzifikace zemědělství), lesnictví a intenzivní rybníkářství.

Příklady osvědčených postupů

- Vnitrostátní systém podporovaný z fondů EU, jehož cílem je výměna přibližně 80 000 starých a nekvalitních domácích kotlů z celkového počtu 300 000 domácností, které používají pevná paliva;

- Vnitrostátní síť center environmentálního vzdělávání, což je jedinečná síť více než 100 nevládních center,

která byla v průběhu uplynulých 20 let zřízena ve všech regionech v zemi.

Část I: Tematické oblasti

1. Přeměna EU na oběhové, zdrojově účinné, ekologické a konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství

Opatření směřující k oběhovému hospodářství

Akční plán pro oběhové hospodářství klade důraz na nutnost přechodu k „oběhovému“ hospodářství, které je založeno na životním cyklu, maximálně opětovně využívá zdroje a dosahuje téměř nulového zbytkového odpadu. Výše uvedené lze usnadnit rozvojem a zpřístupněním inovativních finančních nástrojů a rovněž financováním ekologických inovací.

Po přijetí akčního plánu pro oběhové hospodářství v roce 2015 a po vytvoření související platformy zúčastněných stran v roce 2017 přijala Evropská komise v lednu 2018 nový balíček výstupů¹. Ten zahrnoval další iniciativy, jako například: i) strategii EU týkající se plastů; ii) sdělení o způsobech řešení interakce mezi právními předpisy týkajícími se chemických látek, výrobků a odpadu; iii) zprávu o kritických surovinách a iv) rámec pro sledování pokroku na cestě k oběhovému hospodářství².

Oběhové (druhotné) využívání materiálu v České republice v roce 2016 činilo 7,6 % (což bylo méně než průměrná hodnota v zemích EU-28, která činila 11,7 %; od roku 2010 se však tato hodnota průběžně zvyšuje).

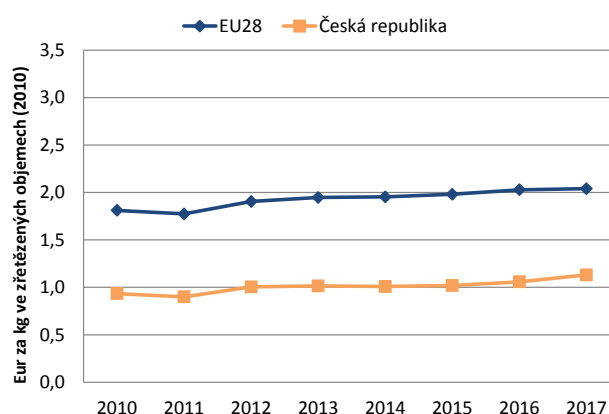
Ve zvláštním průzkumu Eurobarometr 468 provedeném v roce 2017, který byl zaměřen na postoje občanů EU k životnímu prostředí, vyjádřilo 84 % Čechů obavy ohledně dopadů plastových výrobků na životní prostředí (průměr zemí EU-28 činil 87 %). Přibližně 85 % respondentů uvedlo, že je znepokojuje vliv chemických látek (průměr zemí EU-28 činil 90 %)³.

Pokud jde o produktivitu zdrojů⁴ (jak účinně hospodářství využívá materiální zdroje pro vytváření blahobytu), dosahuje Česká republika výsledku, který se pohybuje pod průměrem EU, a sice 1,131 EUR/kg (průměr za EU je 2,04 EUR/kg) v roce 2017. V grafu 1 je od roku 2009 vidět mírný nárůst⁵.

Země dosud nemá specificky zaměřenou vnitrostátní národní strategii nebo plán oběhového hospodářství. Přípravy na vytvoření vnitrostátní strategie pod názvem „Cirkulární Česko 2040“ jsou stále v rané fázi, její přijetí se očekává v roce 2020.

Některá opatření v oblasti oběhového hospodářství jsou však již řešena v rámci stávajících strategií. Přechod na oběhové hospodářství například představuje jeden z hlavních cílů v novém plánu České republiky pro nakládání s odpady na období 2015–2024.

Graf 1: Produktivita zdrojů 2010–2017⁶

Dalším dokumentem je Politika druhotných surovin⁷, která pojednává o účinném a udržitelném využívání druhotných surovin jako náhrady primárních zdrojů.

Česká republika zavedla určité iniciativy v oblasti oběhového hospodářství⁸. Hlavní problémy, kterým země v souvislosti s ekologickými inovacemi a s oběhovým hospodářstvím čelí, se týkají systému výzkumu a inovací. Systémy vzdělávání a veřejného výzkumu již pro řešení

¹ Evropská komise, [balíček týkající se oběhového hospodářství na rok 2018](#).

² COM(2018) 029.

³ Evropská komise, [Special Eurobarometer 468 \(Zvláštní průzkum Eurobarometr 468\)](#): Postoje evropských občanů k životnímu prostředí, 2017.

⁴ Produktivita zdrojů je definována jako poměr hrubého domácího produktu (HDP) k domácí materiálové spotřebě (DMS).

⁵ Evropská komise, Eurostat, [Produktivita zdrojů](#).

⁶ Evropská komise, Eurostat, [Produktivita zdrojů](#).

⁷ Vláda přijala Politiku druhotných surovin v září 2014. Konkrétní úkoly jsou definovány v Akčním plánu implementace Politiky druhotných surovin. Probíhající akční plán přijala vláda v květnu 2017 a cílem uvedeného dokumentu je účinné a udržitelné získávání a využívání druhotných surovin, zejména kovů, skla, papíru, plastů, stavebních a demoličních materiálů a dalších.

⁸ Například program Epsilon, který spravuje Technologická agentura České republiky (TAČR), podporuje projekty, které rozvíjejí průmyslové aplikace využívající nové technologie a nové materiály v odvětví energetiky, životního prostředí a dopravy; dobrým příkladem osvědčeného postupu je projekt NANOBIOIOWAT. Česká republika je rovněž členským státem iniciativy „Make it Work“, která je v současné době zaměřena na oběhové hospodářství a na inovace, které s ním souvisejí.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

tohoto problému podnikly určité kroky⁹.

Rozvoj ekologických inovací a oběhového hospodářství v České republice se zaměřuje zejména na budovy a infrastrukturu, udržitelnou dopravu a na několik témat z oblasti životního prostředí, jako je i) hospodaření s vodou a čištění odpadních vod, ii) nakládání s odpady (např. komunální a potravinový odpad) a účinnost zdrojů (např. opětovné využití a recyklace stavebního a demoličního odpadu) a iii) snížená spotřeba zdrojů. V posledních letech se zdá, že dochází k rychlému nárůstu inovací v oblasti bio a nanotechnologií.

Počet výrobků označených ekoznačkou EU a organizací s licencí EMAS¹⁰ v zemi může poskytnout hrubou představu o postupu přechodu na oběhové hospodářství. Tyto dva údaje ukazují, do jaké míry je do tohoto přechodu zapojen soukromý sektor a další vnitrostátní zúčastněné strany. Ukazují rovněž závazek veřejných orgánů v oblasti politik podpory oběhového hospodářství. V září 2018 měla Česká republika v systému ekoznačky EU zaregistrováno 94 produktů a 11 licencí z celkem 71 707 produktů a 2 167 licencí v rámci EU, což ukazuje na poměrně nízké využívání těchto licencí¹¹. Kromě toho bylo od května 2018 24 organizací z České republiky zaregistrováno v systému EMAS¹².

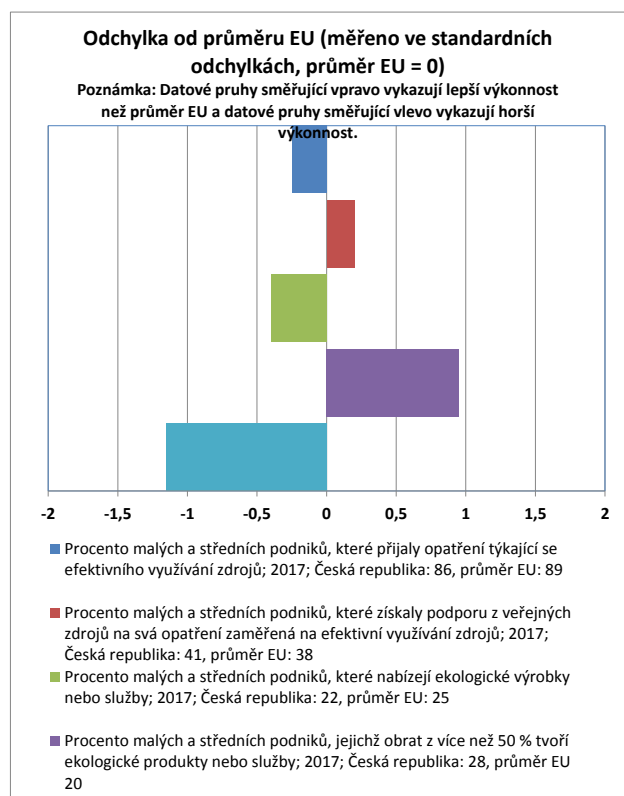
Malé a střední podniky a účinnost zdrojů

Česká republika dosahuje v rámci zemí EU-28 nadprůměrných výsledků v oblasti otázek životního prostředí u malých podniků, jak je znázorněno v grafu 2. Procentuální podíl malých a středních podniků, jejichž obrat na trhu je z více než 50 % tvořen „zelenými“ výrobky nebo službami, se pohybuje nad průměrem EU. Systém veřejné podpory však není snadno přístupný a podporuje méně společností, než je průměr zemí EU-28.

Nejnovější průzkum Eurobarometru „Malé a střední podniky, efektivnější využívání zdrojů a zelené trhy“¹³ se dotazoval společností jednak na to, jaká opatření v nedávné době přijaly proto, aby byly z hlediska využívání zdrojů efektivnější, tak na to, jaká další opatření z

hlediska efektivnějšího využívání zdrojů plánují přijmout v příštích 2 letech. Průzkum Eurobarometru pak tyto odpovědi porovnal s odpověďmi na tytéž otázky v roce 2015. Podíl společností, které prováděly efektivnější využívání zdrojů, se obecně pohybuje okolo průměru zemí EU-28. 33 % (+ 7 %) společností však tvrdilo, že přijaly opatření vedoucí k navrhování výrobků, které se snadněji udržují a opravují – jednalo se o jednu z nejvyšších hodnot v zemích EU-28. Oblastí mnohem vyšších ambic, než je průměr EU, je rovněž ekologický design (34 % oproti průměru EU, který činí 18 %).

Graf 2: Vliv malých a středních podniků na životní prostředí¹⁴

Přibližně 37 % českých společností uvádí, že granty a dotace jsou užitečné. Technické nebo finanční poradenství však za užitečné považuje pouze 18 %. Nejvyšší hodnota (30 %) ze zemí EU-28 je přiřazována technologickým demonstracím. Přibližně 26 % českých společností považuje za užitečnou podporu, která jim umožňuje spolupracovat s jinými společnostmi; toto procento patří k nejvyšším v rámci EU.

Česká podnikatelská komunita projevuje i nadále značný zájem o investice do účinnosti zdrojů. Vnější spolupráce je poměrně častá a společnosti podporují myšlenku získání podpory za účelem lepší spolupráce s partnery. Společnosti využívají širokou škálu partnerů, především v soukromém sektoru v oblasti poradenství a financí. Tento

⁹ Dobrým příkladem je materiál vydaný [Ministerstvem životního prostředí](#) pro školy, který se týká předcházení plýtvání potravinami, a materiál určený obcím, který se týká předcházení vzniku odpadů.

¹⁰ EMAS je systém Evropské komise pro environmentální řízení podniků a audit – program, který podněcuje organizace k tomu, aby se chovaly environmentálně udržitelnějším způsobem.

¹¹ Evropská komise, [Ecolabel Facts and Figures \(Ekoznačky – fakta a čísla\)](#).

¹² Evropská komise, [Systém ekologického řízení a auditu](#).

¹³ Bleskový průzkum Eurobarometru 456, „Malé a střední podniky, efektivnější využívání zdrojů a zelené trhy“, leden 2018. Jednalo se o 8 následujících rozměrů: úspora energie; minimalizace odpadů; úspora materiálů; úspora vody; recyklace opětovným využíváním materiálu v dané společnosti; navrhování výrobků s jednodušší údržbou, opravami nebo opětovným použitím; využívání obnovitelné energie; prodej odpadových materiálů jiné společnosti.

¹⁴ Evropská komise, [2018 SBA fact sheet \(Informativní přehled o iniciativě „Small Business Act“ z roku 2018\)](#) – Česká republika, s. 14.

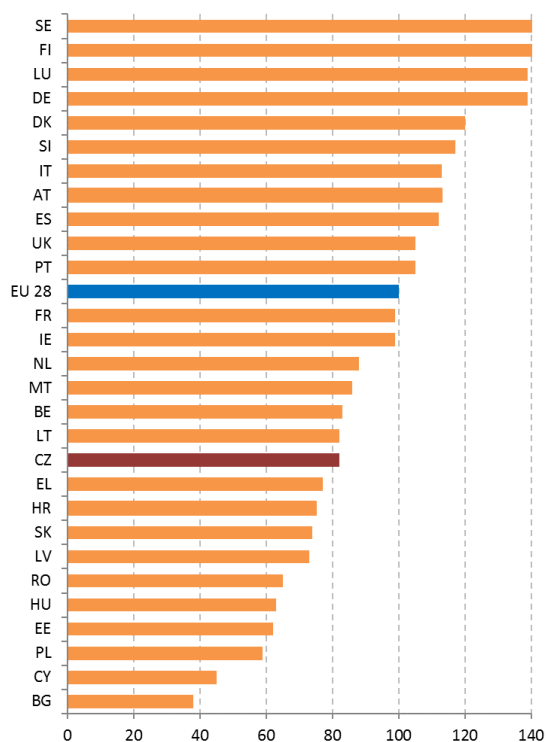
Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

vyspělý systém podpory prochází posunem od řízení veřejnou politikou směrem k vnitřní motivaci. Vysoký zájem o technologické demonstrace a vysoká motivace v oblasti ekologického designu otevírá cesty další generaci podpory přechodu na oběhové hospodářství.

Jak však bylo zdůrazněno rovněž v nejnovějším hodnocení environmentální výkonnosti OECD (EPR)¹⁵, silná průmyslová základna a závislost na uhlí řadí Českou republiku mezi země s největší energetickou a uhlíkovou náročností v OECD. Pokrok směřující k dosažení nízkouhlíkového hospodářství bude vyžadovat posílení politické angažovanosti a zavedení nákladově efektivnějších politik v oblasti životního prostředí. Například navzdory tomu, že se dva české regiony staly pilotními regiony platformy EU pro uhelné regiony procházející transformací¹⁶, zůstává uhlí i nadále součástí skladby energetických zdrojů v zemi.

Ekologická inovace

Graf 3: Index ekologických inovací 2017 (EU=100)¹⁷

Česká republika se v evropském srovnávacím přehledu inovací umístila na 13. místě, což oproti roku 2012 znamenalo 2,9% pokles¹⁸. Podle srovnávacího přehledu

¹⁵ Hodnocení environmentální výkonnosti OECD, [Česká republika 2018](#).

¹⁶ Evropská komise, [No region left behind: launch of the Platform for Coal Regions in Transition \(Žádný region nezůstane pozadu: vytvoření platformy pro uhelné regiony procházející transformací\)](#).

¹⁷ Evropská komise, [Observatoř ekologických inovací: Srovnávací přehled ekologických inovací za rok 2017](#).

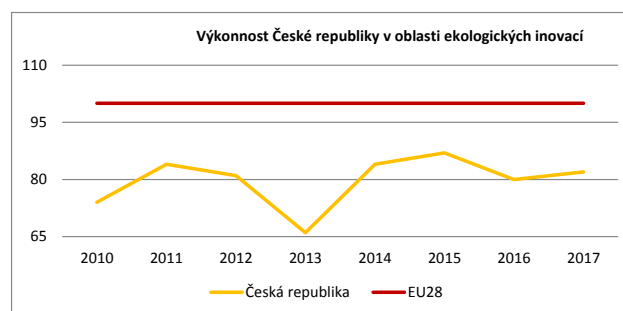
¹⁸ Evropská komise, [Evropský srovnávací přehled inovací, 2018](#), s. 15.

ekologických inovací za rok 2017 se Česká republika řadí na 18. místo z 28 členských států EU z hlediska své výkonnosti v oblasti ekologických inovací s celkovým skóre 97, což je 3 % pod celkovým průměrem EU (viz graf 3).

Stále existují určité překážky na úrovni politiky, v oblasti lidských zdrojů, cíleného financování ekologických inovací a oběhového hospodářství.

V uplynulých dvou letech došlo k určitým změnám v oblasti politiky a financování výzkumu a vývoje, vznikly některé nové programy na financování inovací a vývoje a další iniciativy na podporu jednotlivých zúčastněných stran v oblasti ekologických inovací a přechodu na oběhové hospodářství.

Graf 4: Výkonnost České republiky v oblasti ekologických inovací¹⁹

Hlavními oblastmi pokroku jsou: i) energetická účinnost, ii) obnovitelná energie, iii) nakládání s odpady (průmyslovými, komunálními), iv) udržitelná doprava, v) účinnost materiálů a zdrojů (opětovné využití, recyklace), vi) nové inovační technologie a vii) bio a nanotechnologie.

Existuje několik programů financování, které podporují inovační činnosti prostřednictvím agentur a ministerstev. Některé novější z nich zahrnují: i) program DELTA, který funguje od roku 2013 a je zaměřen na podporu spolupráce v aplikovaném výzkumu a experimentálním vývoji prostřednictvím společných projektů podniků a výzkumných organizací podporovaných Technologickou agenturou české republiky (dále jen „TA ČR“); ii) program THÉTA, který byl schválen v roce 2016 a který podporuje aplikovaný výzkum, experimentální vývoj a inovace; a iii) program ZÉTA, který byl rovněž schválen v roce 2016 a který je zaměřen na podporu spolupráce akademické sféry a podniků. Ministerstvo životního prostředí v roce 2017 rovněž v rámci Národního programu životního prostředí zveřejnilo dvě výzvy, jejichž cílem bylo podpořit pilotní projekty v oblasti ekologických inovací, přičemž na

¹⁹ Evropská komise, [Observatoř ekologických inovací: Srovnávací přehled ekologických inovací za rok 2017](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

každou z nich bylo přiděleno 100 milionů Kč²⁰.

Prioritní opatření v roce 2019

- Česká republika je vyzývána k tomu, aby dokončila, přijala a provedla vnitrostátní strategii pro oběhové hospodářství.

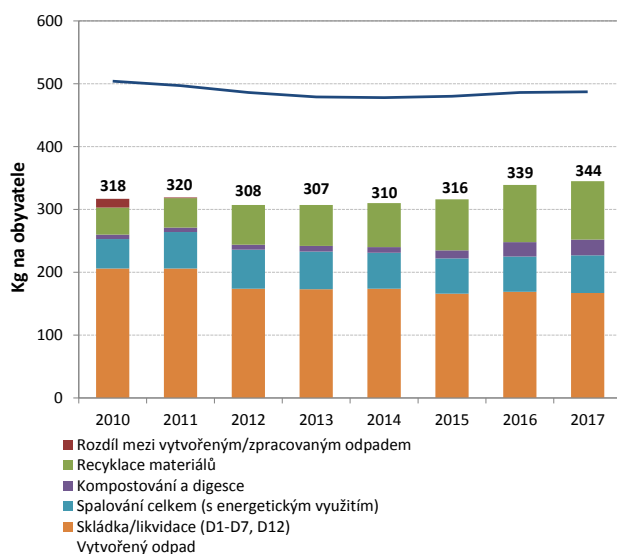
Nakládání s odpady

Přeměnu odpadu na zdroj podporuje:

- úplné provedení právních předpisů EU v oblasti odpadů, které zahrnují hierarchii způsobů nakládání s odpady; potřeba zajistit tříděný sběr odpadu; cíle týkající se odklonu od skládkování a tak dále;
- omezování vzniku odpadu na obyvatele a vzniku odpadu v absolutním vyjádření a
- omezování energetického využití na nerecyklovatelné materiály a postupné ukončování skládkování recyklovatelného nebo využitelného odpadu.

Tato část se zaměřuje na nakládání s komunálním odpadem²¹, pro který stanovují právní předpisy EU povinné cíle recyklace²².

Graf 5: Komunální odpad podle způsobu zpracování v České republice, 2010–2017²³

Produkce komunálního odpadu v České republice zůstává v porovnání s průměrem EU (344 kg/rok/obyvatele ve srovnání s přibližně 487 kg/rok/obyvatele v průměru) na

²⁰ Ministerstvo životního prostředí; Národní program Životní prostředí.

²¹ Komunální odpad je tvořen směsným odpadem a tříděným odpadem z domácností a z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností. Tím není dotčeno rozdělení povinností týkajících se nakládání s odpadem mezi veřejný a soukromý sektor.

²² Viz čl. 11 bod 2 směrnice 2008/98/ES. Tato směrnice byla v roce 2018 pozměněna směrnicí (EU) 2018/851 a byly zavedeny ambicióznější cíle recyklace na období do roku 2035.

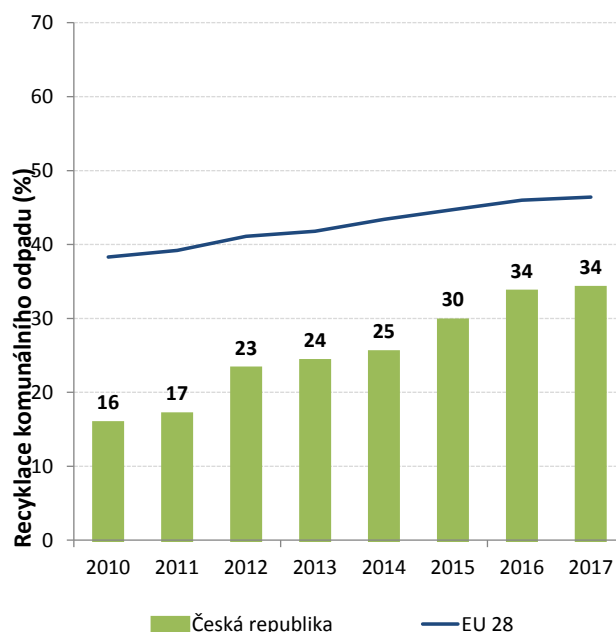
²³ Eurostat, [Komunální odpad podle operací s odpadem](#).

mnohem nižší úrovni²⁴.

V grafu 5 jsou zobrazeny různé způsoby zpracování komunálního odpadu v České republice, a to v kg na obyvatele; je vidět téměř 9% nárůst míry recyklace oproti roku 2014²⁵.

Jak je vidět v grafu 4, recyklace komunálního odpadu je na úrovni 34 %, což je stále pod průměrem EU (46 %). Česká republika je sice již na cestě k splnění cíle recyklace na rok 2020 pomocí metodiky zvolené pro plnění cílů²⁶, avšak pro dosažení souladu s cíli recyklace stanovenými na období po roce 2020 bude muset vynaložit mnohem větší úsilí²⁷.

Graf 6: Míra recyklace komunálního odpadu 2010–2017²⁸

Hlavním způsobem zpracování komunálního odpadu

²⁴ Ministerstvo životního prostředí České republiky využívá údaje shromážděné českou informační agenturou životního prostředí CENIA, které se podstatně liší od údajů nahlášených úřadem ESTAT Českým statistickým úřadem (tj. produkce odpadu je přibližně o 40 % vyšší, míry recyklace jsou o 10 % vyšší a míry spalování jsou nižší). Tyto údaje se využívají ve vnitrostátních a regionálních plánech pro nakládání s odpady i v operačních programech fondů ESI.

²⁵ Údaje z informačního systému odpadového hospodářství spravovaného ministerstvem životního prostředí vykazují pozitivnější trendy.

²⁶ Členské státy si mohou pro účely výpočtu své míry recyklace a pro sledování plnění cíle recyklace komunálního odpadu pro rok 2020 ve výši 50 % vybrat jinou metodu, než je metoda, kterou používá ESTAT (a na kterou se odkazuje v této zprávě).

²⁷ [Směrnice \(EU\) 2018/851, směrnice \(EU\) 2018/852, směrnice \(EU\) 2018/850 a směrnice \(EU\) 2018/849](#) upravují předchozí právní předpisy v oblasti odpadů a stanoví ambicióznější cíle recyklace na období do roku 2035. Tyto cíle budou zohledněny při posuzování pokroku v budoucích zprávách o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí.

²⁸ Eurostat, [Míra recyklace komunálního odpadu](#).

zůstává i nadále skládkování. Dosahuje hodnoty 48,5 % zpracovávaných odpadů, což znamená oproti roku 2014 mírný pokles; tato hodnota se pohybuje nad průměrem EU, který činí 24 %.

Česká republika se v současné době s obtížemi snaží splnit cíle EU týkající se odklonu od skládkování biologicky rozložitelných odpadů. Předpokládá se však, že k vyřešení tohoto nedostatku v provádění přispěje soubor politických opatření zavedených v uplynulých několika letech. Ten zahrnuje novelu zákona o odpadech z roku 2015, která ukládá tříděný sběr biologicky rozložitelného odpadu ve všech obcích, a vyhlášený zákaz ukládání rozložitelného, využitelného a směsného komunálního odpadu na skládky od roku 2024²⁹. Navíc bude v celém státě zaveden povinný oddělený sběr odpadních rostlinných olejů a tuků.

Existují však stále velké nesrovnalosti mezi údaji Ministerstva životního prostředí, například ve vnitrostátním plánu pro nakládání s odpady (Plán odpadového hospodářství ČR) a pro účely podávání zpráv podle směrnic EU o odpadech, a statistikami Českého statistického úřadu o odpadech (ověřenými Eurostatem). Tyto dva informační systémy jsou založeny na odlišných právních aktech EU, ale existuje prostor pro jejich uvedení do souladu, jak se v srpnu 2016 formálně dohodlo Ministerstvo životního prostředí s Českým statistickým úřadem. Při práci na sladění statistiky o odpadech na základě uvedené dohody bylo dosaženo určitého pokroku. Tempo reformy je však velmi pomalé a vyvolává obavy s ohledem na nutnost zvýšit úsilí v oblasti provádění a naplánovat dosahování ambicióznějších cílů po roce 2020, které se týkají recyklace komunálního odpadu a odklonu od skládkování.

Vnitrostátní plán pro nakládání s odpady pro období 2015–2024³⁰ a regionální plány pro nakládání s odpady (plány odpadového hospodářství krajů) stanoví opatření, jejichž cílem je zvýšit míry recyklace. Existují však obavy týkající se plánované kapacity zpracování zbytkového odpadu, zejména energetického využití odpadu. Tato záležitost přímo souvisí s výše popsáním problémem týkajícím se údajů.

Česká republika má dobře fungující program rozšířené odpovědnosti výrobců v oblasti obalů a příslušné cíle v tomto odvětví překračuje (75% recyklace obalů v roce 2016, třetí místo v EU).

Prioritní opatření v roce 2019

- Zvýšit stávající daň ze skládkování odpadu³¹ pro odklonění odpadu od skládkování. Směřovat tyto příjmy k opatřením ke zlepšení nakládání s odpady v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady.
- Předcházet budování nadměrné infrastruktury pro zpracování zbytkového odpadu, například zařízení na mechanicko-biologické zpracování odpadů nebo spaloven.
- Odklonit opětovně využitelný a recyklovatelný odpad od spalování zavedením daní ze spalování odpadu.
- Zlepšit a rozšířit tříděný sběr odpadu včetně bioodpadu. Stanovit minimální standardy služeb pro tříděný sběr (např. četnost sběru, typy kontejnerů atd.) v obcích s cílem zajistit vysokou míru sběru recyklovatelného odpadu. Využívat možné ekonomické nástroje, jako je například odstupňování poplatků podle objemu odpadů.
- Dokončit sladění obou oficiálních souborů údajů o odpadech, aby byla zajištěna konzistentnost údajů oznámených Evropské komisi.
- Zlepšit fungování systému rozšířené odpovědnosti výrobce v souladu s obecnými minimálními požadavky na rozšířenou odpovědnost výrobce, uvedenými v článku 8a směrnice 2018/851/EU.

Změna klimatu

EU se zavázala k provádění ambiciózních opatření v oblasti klimatu na mezinárodní úrovni i v rámci EU tím, že dne 5. října 2016 ratifikovala Pařížskou dohodu o klimatu. Cílem EU je snížit emise skleníkových plynů do roku 2020 o 20 % a do roku 2030 nejméně o 40 % v porovnání s rokem 1990. Dlouhodobým cílem EU je usilovat o snížení svých emisí do roku 2050 o 80–95 %, a to v rámci úsilí, které vyžadují rozvinuté země jako skupina. Přizpůsobení se nepříznivým vlivům změny klimatu má zásadní význam pro zmírnění jeho již nyní viditelných účinků a pro zlepšení připravenosti na budoucí dopady a odolnosti vůči nim.

Systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) zahrnuje všechny velké producenty emisí skleníkových plynů v odvětví průmyslu, energetiky a letectví v EU. EU ETS se používá ve všech členských státech a vykazuje velmi vysokou míru dodržování požadavků. Zařízení pokrývají každoročně přibližně 99 % svých emisí požadovaným počtem povolenek.

²⁹ Zákon č. 229/2014 Sb., v účinnosti od 1. 1. 2015, kterým se mění zákon o odpadech č. 185/2001 Sb.

³⁰ Vnitrostátní plán pro nakládání s odpady přijala česká vláda v prosinci 2014 (společně s vnitrostátním programem předcházení vzniku odpadů), regionální plány byly přijaty v červnu 2016.

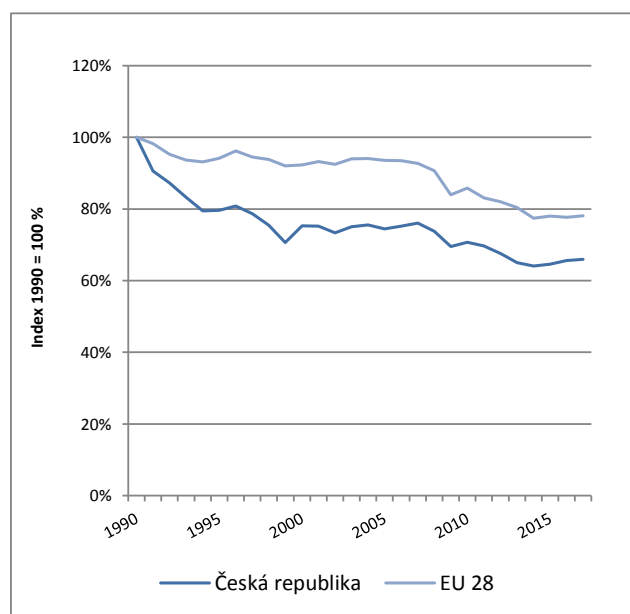
³¹ V návrhu nového zákona o odpadech z roku 2015 se navrhovalo, aby se daň ze skládkování odpadu od roku 2018 postupně zvyšovala. Uvádí se zde rovněž výslovná možnost obcí zavést systém odstupňování poplatků podle objemu odpadu. Proces přijímání tohoto návrhu byl pozastaven.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

V jednotlivých letech 2013 až 2017 se emise České republiky pohybovaly pod úrovní jejích každoročních emisních přidělů. Pro rok 2020 je vnitrostátním cílem České republiky v rámci rozhodnutí EU o sdílení úsilí vyhnout se zvýšení emisí o více než 9 % v porovnání s rokem 2005. Do roku 2030 bude vnitrostátním cílem České republiky podle nařízení o sdílení úsilí snížit emise o 14 % oproti roku 2005. Očekává se, že Česká republika svůj cíl emisí skleníkových plynů stanovený v nařízení o sdílení úsilí pro rok 2020 více než splní, neboť emise sníží o 9 %. Její vlastní výhledy z roku 2017 ukazují, že k dosažení cíle pro rok 2030 chybí jen málo. Proto je podporováno další úsilí.

Stávající dokumenty, které tvoří základ návrhu vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu České republiky, zahrnují Státní energetickou koncepci z roku 2015, politiku ochrany klimatu z roku 2017 a strategii adaptace na změnu klimatu. Mezi další relevantní dokumenty patří Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2017–2026, Národní akční plán energetické účinnosti a Národní akční plán pro obnovitelné zdroje energie.

Graf 7: Změna celkových emisí skleníkových plynů v období 1990–2017 (1990 = 100 %)³².

Českou politiku ochrany klimatu lze považovat za strategii rozvoje nízkouhlíkového hospodářství vzhledem k tomu, že stanoví cíle a poskytuje rovněž informace o tom, jak bude těchto cílů dosahováno. Bylo vypracováno několik

³² Roční inventura emisí skleníkových plynů v Evropské unii za období 1990–2016 ([EEA greenhouse gas data viewer \(Prohlížeč údajů EEA o skleníkových plynech\)](#)). Proxy GHG emission estimates for 2017 Approximated EU greenhouse gas inventory 2017 (Evropská agentura pro životní prostředí). Národní prognózy členských států přezkoumané Evropskou agenturou pro životní prostředí.

vnitrostátních odvětvových strategií k zajištění neustálého snižování emisí skleníkových plynů.

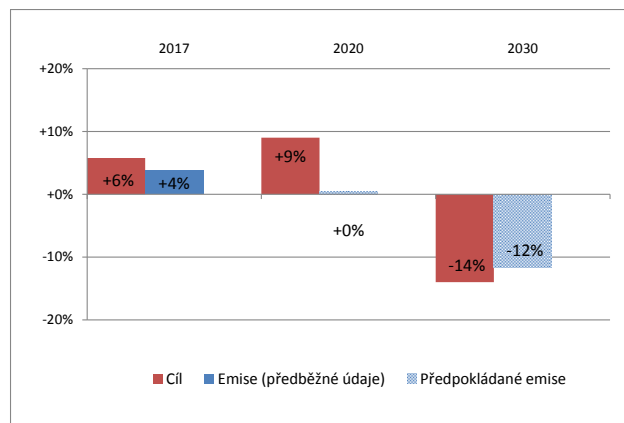
Doprava představuje hlavní příčinu znečištění ovzduší ve městech a připadá na ni téměř čtvrtina emisí skleníkových plynů v Evropě. Emise z dopravy v České republice vzrostly od roku 2013 do roku 2016 o 12 %.

Podle nařízení o F-plynech musí členské státy provádět školicí a certifikační programy a pravidla pro sankce a do roku 2017 tato opatření oznámit Komisi. Česká republika oznámila obě opatření.

Účtování emisí a pohlcování skleníkových plynů z lesů a zemědělství se řídí Kjótským protokolem. Předběžné účetní období 2013–2016 zachycuje čisté úvěry v průměrné výši –1,2 MT ekvivalentu CO₂, což odpovídá 1,0 % zaúčtovaného propadu zemí EU-28, který představoval –115,7 MT ekvivalentu CO₂.

Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, přijatá v roce 2013, usiluje o zvýšení odolnosti Evropy vůči změně klimatu, a to tak, že podporuje činnost členských států, lépe informované rozhodování a přizpůsobování v klíčových zranitelných odvětvích. Přijetím soudržného přístupu a zajištěním lepší koordinace usiluje o zvýšení připravenosti a kapacity všech úrovní řízení, které umožní reagovat na dopady změny klimatu.

Graf 8 Cíle a emise pro Českou republiku v rámci rozhodnutí o sdílení úsilí a nařízení o sdílení úsilí³³.

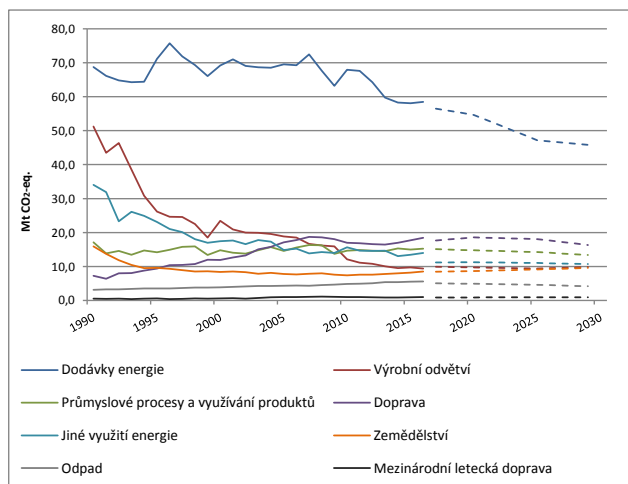

Česká republika přijala svou strategii pro přizpůsobení se změně klimatu (NAS) v roce 2015. Na základě této strategie byl vypracován Národní akční plán adaptace na změny klimatu, který byl přijat v roce 2017. Do této strategie byly začleněny následující prioritní sektory: lesní hospodářství, zemědělství, vodní režim v krajině a vodní hospodářství, urbanizovaná krajina, biodiverzita a ekosystémové služby, zdraví a hygiena, cestovní ruch,

³³ Proxy GHG emission estimates for 2017 Approximated EU greenhouse gas inventory 2017 (Evropská agentura pro životní prostředí). Národní prognózy členských států přezkoumané Evropskou agenturou pro životní prostředí.

doprava, průmysl a energetika, mimořádné události a ochrana obyvatelstva a životního prostředí. Tento monitorovací systém byl vytvořen v roce 2017 a v současné době je vyvíjen systém podávání zpráv. Je definován výchozí stav ukazatelů pro monitorování NAS a celý monitorovací systém je funkční.

Graf 9: Emise skleníkových plynů podle odvětví (Mt ekvivalentu CO₂). Historické údaje 1990–2016. Výhledy 2017–2030³⁴.

Celkové příjmy z dražby emisních povolenek v rámci systému EU ETS v letech 2013–2017 činily 566 milionů EUR. 88 % výnosů z dražby bylo vynaloženo na klimatické a energetické účely.

Prioritní opatření v roce 2019

- Do této zprávy nebyla zahrnuta žádná prioritní opatření týkající se oblasti klimatu, protože Komise bude muset nejprve posoudit návrhy vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, které členské státy musely zaslat do konce roku 2018. Tyto plány by měly zvýšit soudržnost mezi politikami v oblasti energetiky a klimatu, a mohly by se proto stát dobrým příkladem toho, jak propojit odvětvové politiky s dalšími vzájemně propojenými tématy, jako je zemědělství-příroda-voda a doprava-ovzduší-zdraví.

³⁴ Roční inventura emisí skleníkových plynů v Evropské unii za období 1990–2016 ([EEA greenhouse gas data viewer \(Prohlížeč údajů EEA o skleníkových plynech\)](#)). Proxy GHG emission estimates for 2017 Approximated EU greenhouse gas inventory 2017 (Evropská agentura pro životní prostředí). Národní prognózy členských států přezkoumané Evropskou agenturou pro životní prostředí.

2. Ochrana, zachování a zlepšování přírodního kapitálu

Příroda a biologická rozmanitost

Cílem strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti je do roku 2020 zastavit snižování biologické rozmanitosti v EU. Strategie vyžaduje úplné provedení směrnice o ochraně volně žijících ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť s cílem dosáhnout příznivého stavu chráněných druhů a stanovišť z hlediska ochrany. Rovněž vyžaduje, aby odvětví zemědělství a lesnictví pomáhala udržovat a zlepšovat biologickou rozmanitost.

Strategie v oblasti biologické rozmanitosti

Nová strategie České republiky v oblasti biologické rozmanitosti, přijatá v roce 2016, je koncepční dokument, který definuje priority biologické rozmanitosti na období 2016–2025.

Vytvoření soudržné sítě lokalit Natura 2000

Na základě nejnovější aktualizace je nyní síť pevninských lokalit EU Natura 2000 podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť považována za prakticky dokončenou.

V roce 2018 bylo soustavou Natura 2000 pokryto 14,1 % území České republiky (průměr EU činil 18,2 %). Existuje zde 1 153 lokalit této soustavy, včetně 1 112 lokalit významných pro Společenství podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť a 41 zvláště chráněných oblastí podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků. Lokality významné pro Společenství pokrývají 10,1 % území České republiky (průměr EU: 13,9 %) a zvláště chráněné oblasti pokrývají 8,9 % (průměr EU: 12,4 %).

Určování lokalit Natura 2000 a stanovení cílů a opatření jejich ochrany

Určování zvláště chráněných oblastí je považováno za dostačující pro všechny identifikované druhy ptáků. Z posouzení lokalit významných pro Společenství provedeného v roce 2016 však vyplynuly určité nedostatky u celé řady stanovišť a druhů³⁵.

V únoru a v červnu 2016 navrhla Česká republika oficiálně

nové lokality³⁶; prostorová data byla předložena v září 2016. Evropská komise se zabývá otázkou dostatečnosti lokalit významných pro Společenství v České republice v rámci řízení pro porušení povinností. V současné době probíhá legislativní proces, jehož cílem je určení zbývajících lokalit významných pro Společenství.

Hlavní ohrožení pro typy stanovišť v zájmu Společenství představuje upuštění od jejich tradičního využívání. Příroda přeměnila opuštěné pastviny a louky zpět na lesy s rozdílnou skladbou druhů.

Zároveň jsou produktivní zemědělská půda a značné procento lesů využívány intenzivním způsobem orientovaným na zisk. Průměrná rozloha českých zemědělských podniků je největší v EU a velké zemědělské podniky jsou další významnou příčinou zhoršování stavu přírodních stanovišť.

V zemi se nachází přibližně 20 000 rybníků, z nichž některé jsou součástí stanovišť Natura 2000 a mohou představovat náhradu za mokřady, které byly v minulosti odvodněny. Většina těchto rybníků je intenzivně využívána velkými společnostmi k chovu kaprů v extrémně vysoké hustotě. Dopad intenzivní akvakultury na vodní ekosystémy lze jen těžko vyčíslit vzhledem k tomu, že není k dispozici dostatek studií.

Vzhledem ke své dlouhé historii v oblasti industrializace má Česká republika již nyní jednu z nejvíce fragmentovaných krajín ze zemí EU³⁷. Průběžný vývoj, jakým je například rozpínání měst nebo výstavba silnic a malých vodních elektráren, pak vede k další fragmentaci přírodních oblastí. To snižuje rozlohu a kvalitu stanovišť a rozděluje populace druhů na menší a zranitelnější fragmenty. Rozvoj infrastruktury, jako je například plánovaná výstavba přehrady na Labi v Děčíně, by mohl vést ke zničení typu stanoviště chráněného směrnicí o

³⁵ Komise u každého členského státu posuzuje, zda jsou typy druhů a stanovišť uvedené v přílohách I a II směrnice o ochraně přírodních stanovišť dostatečně zastoupeny lokalitami, které byly do daného dne určeny. Tento údaj je vyjádřen jako procento druhů a stanovišť, pro něž je zapotřebí určit další lokality, aby bylo možné síť v této zemi dokončit. Současné údaje, které byly posuzovány v období 2014–2015, zachycují situaci do prosince 2013.

³⁶ (51 lokalit) a do stávajících lokalit zařazen cílový znak (70 lokalit).

³⁷ EEA, [Landscape fragmentation in Europe \(Fragmentace krajiny v Evropě\)](#), 2011.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

ochraně přírodních stanovišť, které se v České republice nachází pouze na tomto místě³⁸.

Lesní oblasti tvoří přibližně 34 % celkové plochy území České republiky a tento údaj je nižší než průměr EU (42 %). Zalesněné plochy se trvale rozšiřují. 15 % českých lesů se nachází v chráněných oblastech a téměř 60 % zalesněných ploch patří státu. Správu lesů obecně vykonávají vlastníci / lesní správa v souladu s lesními hospodářskými plány, které podléhají schválení lesnických orgánů. Ke schvalování těchto plánů je nutné stanovisko orgánů ochrany přírody. Tyto plány jsou však zaměřeny na lesní produkci. Proto by měly být tyto plány v případě, že zasahují i do (lesních) lokalit soustavy Natura 2000, podrobeny náležitému posouzení.

Síť Natura 2000 poskytuje další vrstvu navíc oproti vnitrostátnímu systému ochrany přírody. Má poměrně složitou strukturu správy se třemi úrovněmi příslušných orgánů, přičemž lokality Natura 2000 jsou spravovány podle kategorií chráněných oblastí na úrovni České republiky. Normou jsou nekonečné diskuse ohledně obecných otázek ochrany přírody, jako je například říční plavba nebo správa lesů v národních parcích a v soustavě Natura 2000. Jedním z příkladů je národní park Šumava, kde je v současné době testován neintervennční přístup s cílem zjistit, zda se jedná o vhodnou reakci na kůrovcovou kalamitu.

Pokrok v oblasti udržování nebo obnovy příznivého stavu chráněných druhů a stanovišť z hlediska ochrany

Vzhledem k tomu, že členské státy podávají zprávu o pokroku dosaženém podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť a směrnice o ochraně volně žijících ptáků^{39,40} každých 6 let, nejsou k dispozici žádné nové informace o stavu přírodních stanovišť a druhů. Nejsou k dispozici ani informace o pokroku dosaženém v oblasti zlepšení stavu druhů a stanovišť z hlediska ochrany v České republice v porovnání se zprávou o přezkumu provádění politiky v oblasti životního prostředí z roku 2017.

Prioritní opatření v roce 2019

- Dokončit proces určování lokalit v rámci soustavy Natura 2000 a stanovit závazné cíle ochrany a opatření pro ochranu všech lokalit. Poskytnout dostatečné zdroje pro jejich provádění.

- Posílit integraci otázek biologické rozmanitosti do jiných politik (zejména zemědělství, lesnictví, chovu ryb, infrastruktury a městského rozvoje).
- Zvážit zjednodušení všech relevantních posuzování ve vztahu k přírodě a zlepšit postavení zúčastněných stran ve správních postupech týkajících se stanovišť a druhů.

Udržování a obnova ekosystémů a jejich služeb

Cílem strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti je udržet a obnovit ekosystémy a jejich služby zahrnutím zelené infrastruktury do územního plánování a obnovou nejméně 15 % degradovaných ekosystémů do roku 2020. Strategie EU pro zelenou infrastrukturu podporuje začlenění zelené infrastruktury do souvisejících plánů a programů.

EU poskytla pokyny týkající se dalšího zavádění zelené a modré infrastruktury v České republice⁴¹ a stránku České republiky v Evropském informačním systému pro biologickou rozmanitost (BISE)⁴². Tyto informace přispějí také k závěrečnému hodnocení strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti na rok 2020.

V České republice neexistují žádné zvláštní právní předpisy týkající se zelené infrastruktury. Některé politiky a zákony však zmiňují ochranu krajiny a obnovu ekosystémů⁴³. Územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES) řeší otázku propojení ekosystémů⁴⁴. Vytvořením ÚSES se Česká republika (a Slovensko v době existence bývalého Československa) staly průkopníky z hlediska zavedení právního nástroje pro budování ekologické sítě / zelené infrastruktury v Evropě i v celosvětovém měřítku. ÚSES je vnímán jako nástroj pro začlenění zelené infrastruktury do územního plánování, a pouze z této skutečnosti vyplývá závazná povaha ÚSES. Do sítě ÚSES byla začleněna stávající liniová společenstva v krajině, jako jsou například říční a potoční údolí, aleje, mokřady a stávající chráněné oblasti, což hraje pozitivní úlohu při údržbě těchto prvků v krajině. Nedostatky v oblasti kontroly a dohledu nad tímto systémem a v oblasti jeho koordinace jako celku mají bohužel za následek nízkou úroveň jeho prosazování.

³⁸ Webová stránka města [DĚČÍN](#).

³⁹ Jádrem zprávy podle „článku 17“ je posouzení stavu stanovišť a druhů z hlediska ochrany, na které se zaměřuje směrnice o ochraně přírodních stanovišť. Podle aktuální zprávy bylo 83 % stanovišť a 69 % druhů v nepříznivém stavu.

⁴⁰ Článek 12 směrnice o ochraně volně žijících ptáků ukládá členským státům podávání zpráv o pokroku, kterého bylo dosaženo v oblasti provádění této směrnice. Podle poslední zprávy byl u 82 % rozmnožujících se druhů vidět krátkodobý nárůst nebo stabilní populační trendy (u přezimujících druhů byl tento údaj 20 %).

⁴¹ [Doporučení týkající se zprávy o přezkoumání strategie zelené infrastruktury](#) a [pokyny EU ohledně strategického rámce pro další podporu zavádění zelené a modré infrastruktury na úrovni EU](#).

⁴² [Evropský informační systém pro biologickou rozmanitost](#).

⁴³ Zákon o ochraně přírody zavedl povinnost chránit „významné krajinné prvky“, jimiž jsou ze své podstaty všechny lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy. Definice významných krajinných prvků je však problematická vzhledem k provázanosti s jinými právními předpisy (např. vodní zákon, lesní zákon) a použití tohoto nástroje vyžaduje odborné znalosti, zejména ve vztahu k posouzení statusu významného krajinného prvku a dopadu záměru na jeho funkce.

⁴⁴ [Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky](#).

Vnitrostátní strategie České republiky v oblasti biologické rozmanitosti stanoví priority a vnitrostátní opatření, jež se uplatňují v široké řadě odvětví. V praxi však není vždy využívána na úrovni politik ani v rámci prováděcích opatření napříč odvětvími.

Začleňování zelené infrastruktury probíhá velmi rozdílně v závislosti na tom, o kterou oblast politiky se jedná. V odvětví zemědělství závisí přechod na ekologická opatření na ochotě zemědělců. Až 80 % zemědělské půdy je v pronájmu, což znamená, že ji zpravidla obhospodařují zemědělci s krátkodobými smlouvami, kteří nemají k půdě vztah, zpravidla nemají zájem o udržitelnost a jsou orientováni na zisk. Jsou však poskytovány různé dotace vhodné pro krajinu a životní prostředí. Část zemědělské půdy, ať už se jedná o půdu ornou nebo o trvalé travní porosty, podléhá zvláštnímu systému řízení z hlediska ochrany životního prostředí. Dalším významným důvodem snižování kvality ekosystémů je používání intenzivní metody v některých odvětvích zemědělství a v některých případech i lesního hospodářství, což také zhoršuje a prohlubuje negativní důsledky změny klimatu.

Česká republika odvedla mnoho práce rovněž v oblasti identifikace migračních oblastí a koridorů, které tyto oblasti spojují, a propojila je s procesy územního plánování. Existuje celá řada programů podporujících revitalizaci vodních toků, zadržování vody v krajině a obnovu krajinných struktur, které posilují vodní režim. V roce 2020 se očekává vypracování dokumentu o regeneraci a renaturaci vodních toků⁴⁵. Rozvoj politiky v oblasti plavby však vyvíjí tlak na vodní útvary (např. Přelouč a Děčín). Očekávaný pokrok vyplývající z plánovaných opatření souvisejících s cíli rámcové směrnice o vodě je nízký, a přestože bylo dosaženo určitého pokroku, nejsou řešeny všechny významné zátěže, zejména zátěže hydromorfologické. Zelená infrastruktura je navíc zohledňována rovněž v odvětví dopravy vzhledem k tomu, že projekt Transgreen (2017–2019) poskytne pokyny pro opatření integrované dopravy a kompletní soupis podúrovňových a nadúrovňových křížení u dálnic, hlavních silnic a železnic ve vybraných pilotních oblastech.

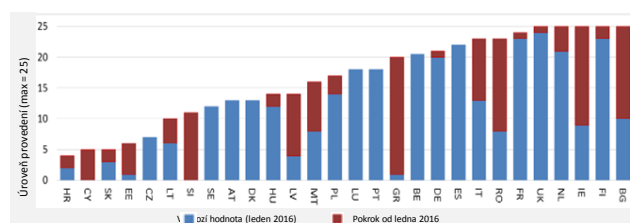
Odhadování přírodního kapitálu

Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 vyzývá členské státy, aby do roku 2014 zmapovaly a posoudily stav ekosystémů a jejich služeb⁴⁶ na svém vnitrostátním území, posoudily ekonomickou hodnotu těchto služeb a začlenily tyto hodnoty do účetních a vykazovacích systémů na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, a to do roku 2020.

Česká republika neposkytla na své webové stránce MAES (mapování a posuzování ekosystémů) na platformě BISE⁴⁷ od roku 2015 žádné nové informace o své práci týkající se mapování a posuzování ekosystémů a jejich služeb.

Vytvořila mapování stanovišť pro každý biotop na stupnici od 1:10 000, které představuje kvalitní základ pro mapování ekosystémů a jeho cílem je sledovat stav ochrany. Vzhledem k tomu, že údaje o biologické rozmanitosti jsou dostupné, je nezbytné dobře jim porozumět a provést jejich strategický přezkum⁴⁸.

Graf 10: Provádění MAES (září 2018)

Zdroj: projekt Esmeralda

Platformy pro podnikání a biologickou rozmanitost, sítě a komunity pro sdílení praktických postupů představují klíčové nástroje podpory a usnadňování posuzování přírodního kapitálu pro poskytovatele obchodních a finančních služeb, například prostřednictvím sdružení Natural Capital Coalition⁴⁹. Tato hodnocení přispívají ke strategii EU pro biologickou rozmanitost tím, že pomáhají soukromým firmám v lepším porozumění a ocenění jak jejich dopadu, tak jejich závislosti na přírodě. Platformy pro biologickou rozmanitost byly zřízeny na úrovni EU⁵⁰ i v řadě členských států.

⁴⁶ Služby ekosystémů jsou výhody poskytované přírodou, jako jsou potraviny, čistá voda a opylování, na kterých závisí lidská společnost.

⁴⁷ Evropský informační systém pro biologickou rozmanitost, [MAES-related developments in the Czech Republic](#).

⁴⁸ Evropský informační systém pro biologickou rozmanitost, [Zelená infrastruktura v České republice](#).

⁴⁹ Natural Capital Coalition, [Natural Capital Protocol \(Protokol o přírodním kapitálu\)](#).

⁵⁰ Obchod a biologická rozmanitost. Cílem [evropské kampaně na podporu podnikání a biologické rozmanitosti](#) je zvyšování povědomí o biologické rozmanitosti v členských státech EU prostřednictvím workshopů, seminářů a komunikační strategie napříč sdělovacími prostředky.

⁴⁵ Dle prognóz představuje nejzranitelnější odvětví ve vztahu ke změně klimatu vodní hospodářství, které je klíčovým adaptačním prvkem v reakci na extrémní meteorologické a hydrologické situace, jež způsobují sucha nebo povodně.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

Česká republika se podílí na činnosti organizace CEEWeb pro spolupráci s podniky ve střední a východní Evropě⁵¹, jejímž cílem je posílit partnerství obchodních a nevládních organizací na základě analýzy jejich složitosti, šířením případových studií o osvědčených postupech a poskytováním praktických tipů pro provádění. Tato iniciativa slouží také jako platforma pro navazování kontaktů mezi společnostmi a nevládními organizacemi, které mají zájem přijímat opatření na ochranu biologické rozmanitosti.

Prioritní opatření v roce 2019

- Česká republika je vyzývána k tomu, aby poskytovala informace o svém pokroku v oblasti MAES.

Invazní nepůvodní druhy

V rámci strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti je třeba do roku 2020 dosáhnout následujících cílů:

- i) identifikace invazních nepůvodních druhů;
  - ii) kontrola nebo vyhubení prioritních druhů a
  - iii) kontrola cest s cílem zabránit tomu, aby nové invazní druhy narušovaly evropskou biologickou rozmanitost.
- To podporuje nařízení o invazních nepůvodních druzích, které vstoupilo v platnost dne 1. ledna 2015.

Česká republika aktivně přispěla k vypracování seznamu EU tak, že při první a druhé aktualizaci tohoto seznamu navrhla 4 druhy rostlin.

Ze zprávy o základním rozložení (graf 12), pro kterou Česká republika přezkoumala údaje na úrovni svého území a na úrovni čtvercové sítě mapování, vyplývá, že z 37 druhů uvedených na prvním seznamu EU bylo 12 zaznamenáno již i v České republice.

Invazní nepůvodní druhy, které v současné době způsobují nejvýznamnější škody v oblasti životního prostředí v České republice, jsou například druhy raků *Pacifastacus leniusculus* a *Orconectes limosus* nebo *Heracleum mantegazzianum*.

Mezi datem, kdy tento seznam EU vstoupil v platnost, a květnem 2018 předložila Česká republika jedno oznámení o včasném zjištění raka mramorového (*Procambarus fallax F. virginalis*), jak to vyžaduje čl. 16 odst. 2 nařízení o IAS.

Graf 11: Počet invazních nepůvodních druhů s významem pro EU na základě dostupných georeferenčních informací o České republice⁵²

Přijetí vnitrostátního aktu obsahujícího příslušné vnitrostátní předpisy týkající se procesů, systémů povolení, sankcí atd. uvedených v nařízení o invazních nepůvodních druzích dosud nebylo provedeno.

Prioritní opatření v roce 2019

- Česká republika je vyzývána, aby urychleně přijala vnitrostátní právní předpisy s cílem splnit povinnosti vyplývající z nařízení o invazních nepůvodních druzích, a aby v tomto smyslu uvědomila Komisi.
- Česká republika je vyzývána, aby oznámila opatření, která přijímá s ohledem na raka mramorového.

Ochrana půdy

Tematická strategie EU pro ochranu půdy zdůrazňuje potřebu zajistit udržitelné využívání půdy. To vyžaduje zabránění další degradaci půdy a zachování jejích funkcí, ale i obnovu degradovaných půd. Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje z roku 2011 stanoví, že politiky EU do roku 2020 musí zohlednit své přímé a nepřímé dopady na využívání půdy.

Půda je vyčerpatelným a mimořádně zranitelným zdrojem a v EU dochází k její rostoucí degradaci.

Roční míra záboru půdy (nárůst umělých oblastí), která je uváděna v rámci projektu CORINE Land Cover, v České republice za období 2006–2012 činila 0,43 %, což se blíží průměru EU (0,41 %). Představovala 2 159 hektarů za

⁵¹ [Central and Eastern Europe, CEEWeb Cooperation with Business \(Střední a východní Evropa, spolupráce sítě CEEWeb s podniky\).](#)

⁵² Tsiamis K; Gervasini E; Deriu I; D'Amico F; Nunes A; Addamo A; De Jesus Cardoso A. [Baseline Distribution of Invasive Alien Species of Union concern \(Základní rozložení invazních nepůvodních druhů s významem pro Unii\).](#) Ispra (Itálie): Úřad pro publikace Evropské unie; 2017.

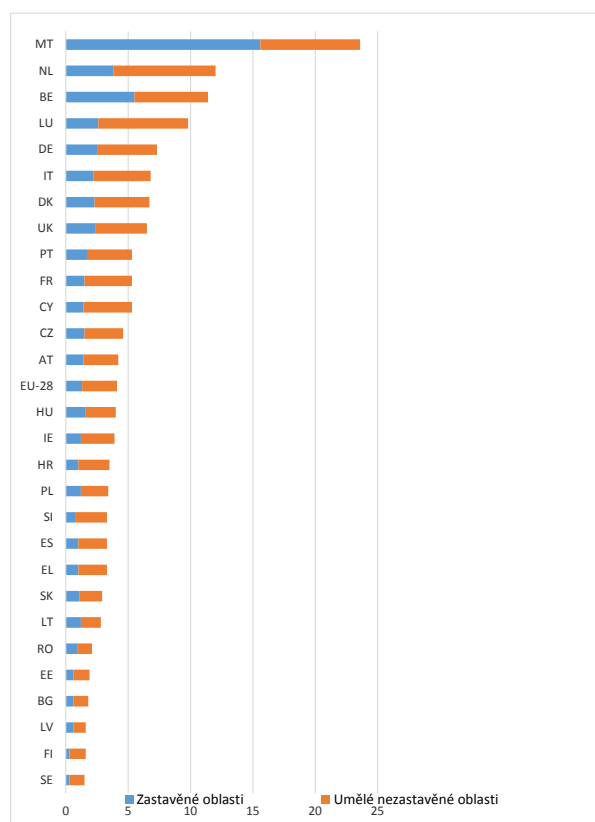
Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

rok⁵³ (v předchozím období 2000–2006 to bylo 1 944 hektarů ročně), a to především kvůli bydlení, službám a rekreaci, ale i průmyslovým a komerčním lokalitám.

Procento umělého krajinného pokryvu⁵⁴ v České republice (graf 13) může být ukazatelem relativního tlaku na přírodu a biologickou rozmanitost, jakož i environmentálního tlaku na osoby žijící v městských oblastech. Obdobným měřítkem je hustota zalidnění.

Česká republika se v oblasti umělého krajinného pokryvu pohybuje mírně nad průměrem EU (4,6 % oproti 4,1 %). Hustota obyvatelstva činí 136,8/km², což převyšuje průměr EU, který činí 118/km²⁵⁵.

Graf 12: Podíl umělého krajinného pokryvu, 2015⁵⁶

V roce 2015 přijala Česká republika dodatek zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, který může ochranu zemědělské půdy posílit.⁵⁷

Kontaminace může výrazně snížit kvalitu půdy a ohrozit zdraví lidí nebo životní prostředí. V nedávné zprávě Evropské komise⁵⁸ se odhaduje, že potenciálně znečišťující činnosti se vykonávaly nebo se stále vykonávají v přibližně 2,8 milionu lokalit v EU. Na úrovni EU bylo 650 000 těchto lokalit zaregistrováno v celostátních nebo regionálních soupisech. U 65 500 kontaminovaných lokalit již byla provedena sanace. Česká republika zaregistrovala 9 300 lokalit, kde se vykonávaly nebo vykonávají potenciálně znečišťující činnosti, a u 257 lokalit již provedla sanaci nebo uplatnila následná opatření. Některé sanační projekty byly podporovány z fondů EU.

Eroze půdy vodou je přirozený proces, ale mohou jej zhoršovat lidské činnosti, jako jsou nevhodné zemědělské postupy, odlesňování, lesní požáry nebo stavební práce. Podle modelu RUSLE2015⁵⁹ činí průměrná roční míra ztráty půdy z důvodu vodní eroze v České republice 1,65 tuny na hektar na rok ($t\ ha^{-a}\ rok^{-y}$) v porovnání s průměrem EU, který činí 2,46 $t\ ha^{-a}\ rok^{-y}$. Tyto údaje jsou výsledkem modelu na úrovni EU založeného na srážkách, podpůrných postupech, krajinném pokryvu a vlastnostech půdy a svahů, a nelze je proto považovat za lokálně naměřené hodnoty. Skutečná míra ztráty půdy se může výrazně lišit i v rámci jednoho členského státu v závislosti na místních podmínkách⁶⁰.

Organická hmota v půdě hraje důležitou roli při koloběhu uhlíku a klimatických změnách. Půda je po mořích druhým největším úložištěm uhlíku na světě.

⁵³ EEA, [Předběžné výsledky databáze krajinného pokryvu CORINE za rok 2012](#); průměrný roční zábor půdy v období 2006–12 vyjádřený jako % umělé půdy v roce 2006. V období 2000–2006.

⁵⁴ Umělý krajinný pokryv je definován jako součet zastřešených zastavěných ploch (včetně budov a skleníků), umělých nezastavěných ploch (včetně prvků uzavřených prostor, jako jsou dvory, hospodářské dvory, hřbitovy, parkoviště atd., a lineárních prvků, jako jsou ulice, silnice, železnice, dráhy, mosty) a dalších umělých ploch (včetně mostů a viaduktů, obytných přívěsů, solárních panelů, elektráren, elektrických rozvodů, potrubí, čistíren odpadních vod a otevřených skládek).

⁵⁵ Evropská komise, Eurostat, [Population density by NUTS 3 region \(Hustota obyvatelstva podle regionů NUTS 3\)](#).

⁵⁶ Evropská komise, Eurostat, [Land covered by artificial surfaces by NUTS 2 regions \(Půda pokrytá umělými povrchy podle regionů NUTS 2\)](#).

⁵⁷ Tento dodatek značně zpřísňuje ochranu půdy nejvyšší kvality před zakrytím; zaměřuje se na zúrodnění zemědělské půdy po dočasných pozemkových nárocích a reguluje ochranu půdy před erozí.

⁵⁸ Ana Paya Perez, Natalia Rodriguez Eugenio, Status of local soil contamination in Europe: Revision of the indicator „Progress in the management Contaminated Sites in Europe“, 2018.

⁵⁹ Panagos, P., Borrelli, P., Poesen, J., Ballabio, C., Lugato, E., Meusburger, K., Montanarella, L., Alewell, C., The new assessment of soil loss by water erosion in Europe, Environmental Science and Policy, 54, 2015, s. 438–447.

⁶⁰ V České republice má vyšší vypovídací schopnost model USLE⁶⁰, který uvádí maximální průměrnou míru ztráty půdy z důvodu vodní eroze kolem 21 milionů tun ornice ročně.

3. Zajišťování zdraví a kvality života občanů

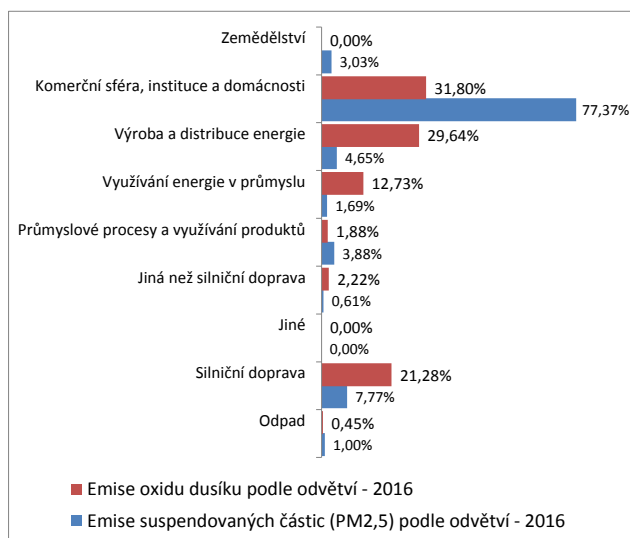
Kvalita ovzduší

Politika a právní předpisy EU v oblasti čistého ovzduší požadují významné zlepšení kvality ovzduší v EU a přiblížení EU úrovní kvality doporučeným Světovou zdravotnickou organizací. Znečištění ovzduší a jeho dopady na lidské zdraví, ekosystémy a biologickou rozmanitost by měly být dále snižovány s dlouhodobým cílem nepřesahovat kritické zátěže a úrovně. Vyžaduje to zvýšené úsilí v oblasti dosahování plné shody s právními předpisy EU, které upravují kvalitu ovzduší, a definování strategických cílů a činností po roce 2020.

EU vypracovala komplexní soubor právních předpisů v oblasti kvality ovzduší⁶¹, který zavádí u celé řady látek znečišťujících ovzduší normy a cíle založené na zdraví.

Snižování emisí v období mezi lety 1990 a 2014, uvedené v předchozím přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017, pokračovalo i v období mezi lety 2014 a 2016. Emise oxidů dusíku (NO_x) se snížily o 8,01 %, emise těžkých organických sloučenin (NMVOC) se snížily o 1,77 %, emise jemných suspendovaných částic PM_{2,5} se snížily o 3,58 % a emise oxidů síry (SO_x) se snížily o 16,34 %. Na druhou stranu emise amoniaku (NH₃) se zvýšily o 0,73 % (viz rovněž graf 13 týkající se celkové hodnoty emisí PM_{2,5} a NO_x podle jednotlivých odvětví).

Graf 13: Emise PM_{2,5} a NO_x podle jednotlivých odvětví v České republice⁶²

⁶¹ Evropská komise, [Normy kvality ovzduší](#), 2016.

⁶² Údaje o národních emisních stopech za rok 2016, předložené členskými státy Evropské agentuře pro životní prostředí.

Navzdory snížení emisí od roku 1990 (viz zpráva o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017) musí země vyvíjet další úsilí, aby splnila své závazky ke snižování emisí (v porovnání s úrovněmi emisí v roce 2005) stanovené novou směrnicí o národních emisních stopech⁶³ na období 2020–2029 a pro každý rok po roce 2030.

Současně je přetrvávajícím problémem v České republice kvalita ovzduší. Podle odhadu Evropské agentury pro životní prostředí bylo v roce 2015 přisuzováno 10 100 předčasných úmrtí koncentracím jemných suspendovaných částic⁶⁴, 460 předčasných úmrtí koncentrací ozonu⁶⁵ a 490 koncentracím oxidu dusíku⁶⁶.

V roce 2017 byla zaznamenána překročení roční limitní hodnoty oxidu dusičitého (NO₂) ve dvou z deseti zón měření kvality ovzduší (Praha, Brno). Překročení byla zaznamenána rovněž v oblasti suspendovaných částic (PM₁₀) v devíti z deseti zón měření kvality ovzduší (včetně Ostravy a některých lokalit na Moravě) a v oblasti velmi jemných suspendovaných částic (PM_{2,5}) v jedné z deseti zón měření kvality ovzduší (Ostrava). Dále byly překročeny rovněž cílové hodnoty ročních průměrných koncentrací ozonu⁶⁸.

Viz rovněž graf 14, který uvádí počet zón měření kvality ovzduší, kde bylo hlášeno překročení hodnot NO₂, PM_{2,5} a PM₁₀.

⁶³ [Směrnice 2016/2284/EU](#).

⁶⁴ Suspendované částice (PM) představují kombinaci aerosolových částic (pevných a kapalných) v široké škále velikostí a chemického složení. PM₁₀ (PM_{2,5}) označuje částice o maximálním průměru 10 (2,5) mikrometrů. Emise PM pocházejí z celé řady lidských zdrojů, včetně spalování.

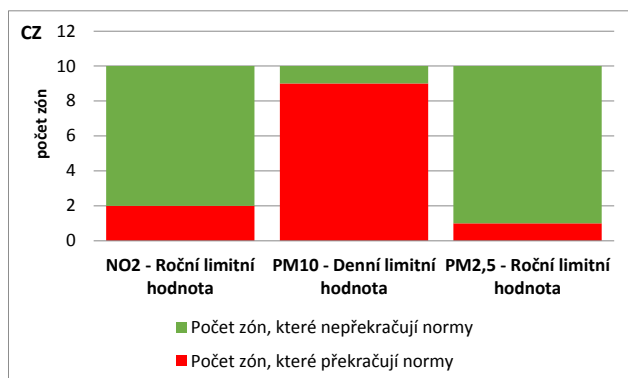
⁶⁵ Fotochemickou činností při znečištění vzniká přízemní ozon.

⁶⁶ Při spalování paliv dochází k emisím oxidů dusíku, a to například z průmyslových závodů a z odvětví silniční dopravy. Oxidy dusíku představují skupinu plynů tvořených oxidem dusnatým (NO) a oxidem dusičitým (NO₂).

⁶⁷ Evropská agentura pro životní prostředí. Kvalita ovzduší v Evropě – zpráva za rok 2017. Viz podrobnější údaje v této zprávě, pokud jde o podpůrnou metodiku.

⁶⁸ Viz [Portál EEA/ síť Eionet o kvalitě ovzduší](#) a související ústřední registr údajů.

Graf 14: Zóny měření kvality ovzduší, kde v roce 2017 došlo k překročení norem EU v oblasti kvality ovzduší⁶⁹

Podle Evropského účetního dvora (EÚD)⁷⁰ nevedla opatření EU na ochranu lidského zdraví před znečištěním ovzduší k očekávaným dopadům.

Znečištění ovzduší může být někdy podhodnoceno, pokud monitorování neprobíhá na správných místech. Členské státy jsou nyní povinny předkládat Komisi údaje o kvalitě ovzduší jak v reálném čase, tak ověřené údaje⁷¹.

Evropská komise se i nadále zabývá trvalým porušováním požadavků na kvalitu ovzduší (u PM₁₀ a NO₂), které má významné negativní dopady na zdraví a životní prostředí, a to prostřednictvím řízení pro porušení povinností, které se vztahuje na všechny dotčené členské státy včetně České republiky. Pokud jde o překračování norem kvality ovzduší EU u PM₁₀, zdá se, že opatření, která Česká republika plánuje nebo zavedla, budou při správném provedení dostačovat k odstranění zjištěných nedostatků. Z tohoto důvodu bude Komise i nadále pečlivě sledovat, jak jsou tato opatření prováděna a zda se s jejich pomocí daří situaci rychle zlepšovat. Cílem je zavést vhodná opatření, která zajistí, aby bylo u všech zón dosaženo souladu s příslušnými požadavky⁷².

Prioritní opatření v roce 2019

- Přijmout v rámci národního programu omezování znečištění ovzduší opatření k omezení hlavních

⁶⁹ EEA, ústřední registr údajů v rámci sítě EIONET. Tyto údaje odrážejí stav vykázaný k 26. listopadu 2018.

⁷⁰ Evropský účetní dvůr, Zvláštní zpráva č. 23/2018, [Znečištění ovzduší: naše zdraví stále není dostatečně chráněno](#), s. 41.

⁷¹ Článek 5 prováděcího rozhodnutí Komise 2011/850/EU ze dne 12. prosince 2011, kterým se stanovují pravidla pro směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/107/ES a 2008/50/ES, pokud jde o vzájemnou výměnu informací a podávání zpráv o kvalitě vnějšího ovzduší (Úř. věst. L 335, 17.12.2011, s. 86), vyžaduje, aby členské státy poskytovaly aktualizované údaje.

⁷² V České republice vstoupila dne 1. října 2018 v platnost vyhláška č. 211/2018 Sb. o technických prohlídkách vozidel. Pokud naměřená opacita vozidla překročí 0,25 m⁻¹, pak je nutno opravit filtr pevných částic. Jedná se o nový krok v oblasti kontroly, který musí provést technici při pravidelné technické prohlídce. Toto opatření pomůže splnit požadavky na kvalitu ovzduší, zejména pokud jde o objem PM₁₀ a PM_{2,5}.

zdrojů emisí a rovněž splnit všechny normy kvality ovzduší.

- Urychlit snižování emisí oxidů dusíku (NO_x) a koncentrací oxidu dusičitého (NO₂); to bude vyžadovat například další snižování emisí z dopravy, zejména v městských oblastech (a potenciálně i přiměřená a cílená omezení přístupu vozidel do městských oblastí) a/nebo daňové pobídky.
- Urychlit snižování emisí a koncentrací suspendovaných částic (PM_{2,5} a PM₁₀); to bude vyžadovat například další snižování emisí z výroby energie a tepla, která využívá tuhá paliva, nebo propagaci účinného a ekologického dálkového vytápění.
- Na základě iniciativy „Coal regions in transition“ („Přeměna uhelných regionů“) vyvíjet snahu o snížení využívání uhlí pro domácí vytápění s cílem omezit emise látek znečišťujících ovzduší.

Průmyslové emise

Hlavními cíli politiky EU v oblasti průmyslových emisí jsou:

- i) ochrana vzduchu, vody a půdy;
- ii) předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi;
- iii) zlepšování energetické účinnosti a účinnosti zdrojů a
- iv) sanace kontaminovaných míst.

K dosažení tohoto cíle EU přijímá integrovaný přístup k prevenci a omezování běžných a náhodných průmyslových emisí. Základním kamenem této politiky je směrnice o průmyslových emisích⁷³.

Níže uvedený přehled průmyslových činností, které upravuje směrnice o průmyslových emisích, je založen na projektu „profily zemí z hlediska politiky průmyslových emisí“⁷⁴.

V České republice musí mít 1 560 průmyslových zařízení povolení podle směrnice o průmyslových emisích.

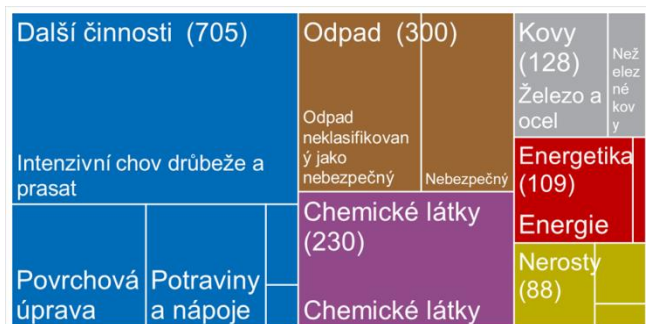
V roce 2015 měla v České republice nejvíce zařízení s povolením podle směrnice o průmyslových emisích následující průmyslová odvětví: intenzivní chov drůbeže nebo prasat (27 %), nakládání s odpady (19 %) chemické látky (15 %), výroba kovů (8 %) a energetika (6 %).

⁷³ Směrnice 2010/75/EU se vztahuje na průmyslové činnosti, při jejichž provádění dochází k překračování některých prahových hodnot. Zahrnuje energetiku, výrobu kovů, zpracování nerostů, chemický průmysl a nakládání s odpady, jakož i širokou škálu průmyslových a zemědělských odvětví (např. intenzivní chov prasat a drůbeže, výrobu buničiny a papíru, barvení a čištění).

⁷⁴ Evropská komise, [Industrial emissions policy country profile \(Politika průmyslových emisí – profil země\)](#) – Česká republika.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

Graf 15: Počet průmyslových zařízení s povolením podle směrnice o průmyslových emisích, Česká republika (2015)⁷⁵

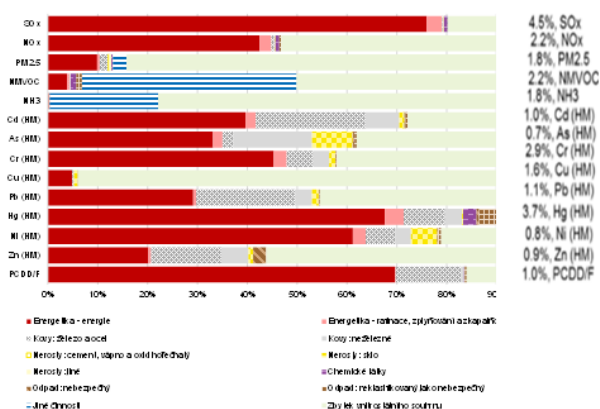

Odvětví, u nichž byl identifikován největší podíl emisí do ovzduší v České republice, jsou následující:

- u odvětví energetiky oxidy síry (SO_x), oxidy dusíku (NO_x), kadmium (Cd), arsen (As), chrom (Cr), olovo (Pb), rtuť (Hg), nikl (Ni), zinek (Zn) a polychlorované dibenzodioxiny a polychlorované dibenzofurany (PCDD/F);
- u odvětví výroby železa a oceli kadmium (Cd), olovo (Pb), zinek (Zn) a polychlorované dibenzodioxiny a polychlorované dibenzofurany (PCDD/F);
- u výroby neželezných kovů arsen (As) a
- u „dalších činností“ (většinou intenzivního chovu drůbeže nebo prasat a povrchové úpravy) nemethanové těkavé organické sloučeniny (NMVOC) a amoniak (NH₃).

Jejich rozpis je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 16: Emise do ovzduší z průmyslových zařízení s povolením podle směrnice o průmyslových emisích a všechny ostatní celkové emise do ovzduší, Česká republika (2015)

Pokud jde o emise pro vodu, byla jako významná ekologická zátěž z hlediska emisí do vody identifikována energetika, výroba železa a oceli, chemické látky a „další

činnosti“. Z hlediska vzniku nebezpečných odpadů bylo jako nejvíce znečišťující odvětví identifikováno nakládání s odpady a výroba kovů, z hlediska vzniku odpadů neklasifikovaných jako nebezpečné pak bylo jako nejvíce znečišťující odvětví identifikováno nakládání s odpady, energetika a výroba kovů.

Jsou vytvářeny referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách a závěry o nejlepších dostupných technikách na základě výměny informací mezi členskými státy, průmyslovými sdruženími, nevládními organizacemi a Komisí. To zajišťuje dobrou spolupráci se zúčastněnými stranami a lepší provádění směrnice o průmyslových emisích.

Díky úsilí příslušných vnitrostátních orgánů o uplatňování právně závazných závěrů o nejlepších dostupných technikách a úrovni emisí souvisejících s nejlepšími dostupnými technikami v povoleních v oblasti životního prostředí se znečištění značně snížilo a průběžně se snižuje i nadále.

Například uplatněním nedávno přijatých úrovní emisí založených na nejlepších dostupných technikách pro velká spalovací zařízení budou emise oxidu siřičitého na úrovni EU sníženy v průměru o 25 % až 81 %, emise oxidu dusíku o 8 % až 56 %, prachu mezi 31 % až 78 % a rtuti mezi 19 % až 71 % na úrovni EU. Rozsah tohoto snížení závisí na situaci v jednotlivých závodech.

Problémy vyplývající z pozdního provedení závěru o nejlepších dostupných technikách, který zakazuje používání rtuťového výrobního postupu v prozovech na výrobu chloru a alkalických hydroxidů do 11. prosince 2017, byly efektivně vyřešeny.

Zjištěné problémy představovaly znečišťování ovzduší aglomerací Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek na hranicích se Slovenskem a Polskem a znečišťování ovzduší elektrárnami.

Prioritní opatření v roce 2019

- Přezkum povolení s cílem zajistit, aby byla v souladu s nově přijatými závěry o nejlepších dostupných technikách.
- Posílit kontrolu a prosazování s cílem zajistit dodržování závěrů o nejlepších dostupných technikách.
- Tam, kde je to relevantní, se zaměřit na znečišťování ovzduší elektrárnami a ocelárnami.

⁷⁵ Evropská komise, [Industrial emissions policy country profile \(Politika průmyslových emisí – profil země\)](#) – Česko.

Hluk

Směrnice o hluku ve venkovním prostředí⁷⁶ stanoví společný obecný přístup k vyvarování se, prevenci a omezení škodlivých účinků expozice hluku ve venkovním prostředí.

Nadměrná hlučnost způsobovaná letadly, železnicemi a silnicemi představuje jednu z hlavních příčin problémů životního prostředí souvisejících se zdravím v EU⁷⁷.

Na základě omezeného souboru údajů⁷⁸ bylo stanoveno, že hluk ve venkovním prostředí je v České republice příčinou nejméně 600 předčasných úmrtí za rok a je důvodem pro přibližně 2 100 hospitalizací. Hluk rovněž narušuje spánek zhruba 410 000 lidí v zemi. V provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí dochází k významným zpožděním. Na základě nejnovějšího úplného souboru informací, které bylo možné analyzovat (tj. z roku 2012 pro hlukové mapy a 2013 pro akční plány), byly povinnosti vyplývající z této směrnice splněny pouze v oblasti hlukového mapování. Dosud chybí akční plány pro aglomerace, letiště, hlavní silnice a hlavní železniční tratě⁷⁹.

Tyto nástroje, které byly přijaty po veřejné konzultaci, by měly zahrnovat opatření, která udrží hluk na nízké úrovni nebo jej omezí.

Prioritní opatření v roce 2019

- Dokončit akční plány v oblasti regulace hluku a používat je při plánování.

Jakost vody a hospodaření s vodou

Právní předpisy a politika EU vyžadují výrazné omezení dopadu tlaků na brakické, pobřežní a sladké vody (včetně povrchových a podzemních vod). Dosažení, zachování nebo zlepšení dobrého stavu vodních útvarů, jak je uvedeno v rámcové směrnici o vodě, zajistí, aby občané v celé EU měli prospěch z kvalitní a bezpečné pitné vody a vody ke koupání. Dále zajistí, aby byl udržitelnějším a z hlediska zdrojů efektivnějším způsobem řízení koloběh živin (dusíku a fosforu).

⁷⁶ [Směrnice 2002/49/ES](#).

⁷⁷ Fritsch, L., Brown, A.L., Kim, R., Schwela, D., Kephelopoulou, S. (eds), *Burden of disease from environmental noise*, WHO/JRC, Světová zdravotnická organizace, Regionální úřad pro Evropu, Kodaň, Dánsko, 2011.

⁷⁸ Evropská agentura pro životní prostředí, [Noise Fact Sheets 2017 \(Informační přehledy o hluku 2017\)](#).

⁷⁹ V srpnu 2018 byly schváleny aktualizované národní metodické pokyny pro vypracování akčních plánů.

Stávající právní předpisy EU v oblasti vody⁸⁰ zavádějí ochranný rámec pro zajištění vysokých standardů pro všechny vodní útvary v EU a řeší konkrétní zdroje znečištění (například ze zemědělství, městských oblastí a z průmyslových činností). Vyžadují rovněž začlenění předpokládaných dopadů změny klimatu do příslušných nástrojů plánování, jako jsou například plány pro zvládání povodňových rizik a plány povodí, včetně programu opatření, která zahrnují aktivity, jež členské státy plánují provést za účelem dosažení environmentálních cílů.

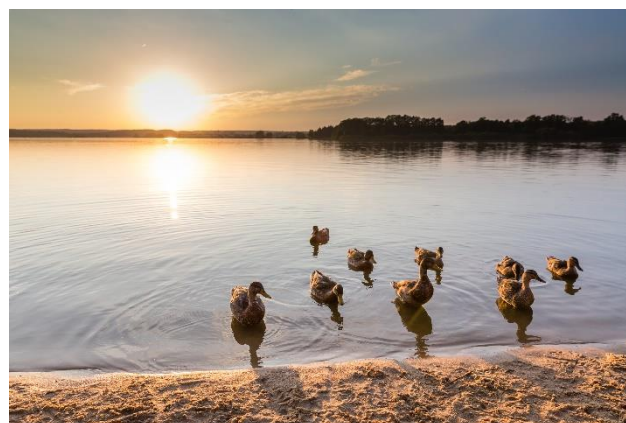
Rámcová směrnice o vodě

Česká republika přijala a oznámila plány povodí druhé generace podle rámcové směrnice o vodě a Evropská komise posoudila stav a vývoj od přijetí prvních plánů povodí včetně opatření navrhovaných ve zprávě o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017.

Nejvýznamnější tlaky na řeky z hlediska podílu ovlivněné plochy vodních útvarů pocházejí z antropogenní zátěže (70 % útvarů povrchových vod), městských odpadních vod (38 %), difúzního znečištění ze zemědělství (22%) a difúzní atmosférické depozice (22 %).

Pro útvary podzemních vod představuje nejvýznamnější tlak difúzní znečištění ze zemědělství (61 % útvarů podzemních vod), antropogenní zátěž z neznámých příčin (49 %), atmosférická depozice včetně difúzního znečištění z dopravy (30 %), kontaminované plochy nebo opuštěné průmyslové areály (24 %) a odběr vody / odklon toku pro účely veřejné vodovodní sítě (9 %).

Nejvýznamnější dopady mělo chemické znečištění u povrchových vod (48 % útvarů povrchových vod) a podzemních vod (73 % útvarů podzemních vod), po němž následovalo znečištění živinami (41 % útvarů povrchových vod a 53 % útvarů podzemních vod).

⁸⁰ Obsahují [směrnici o řízení jakosti vod ke koupání \(2006/7/ES\)](#), [směrnici o čištění městských odpadních vod \(91/271/EHS\)](#) (o vypouštění městských a některých průmyslových odpadních vod), [směrnici o pitné vodě \(98/83/ES\)](#) týkající se jakosti pitné vody, [rámcovou směrnici o vodě \(2000/60/ES\)](#) (o hospodaření s vodními zdroji), [směrnici o dusičnanech \(91/676/EHS\)](#) a [směrnici o povodních \(2007/60/ES\)](#).

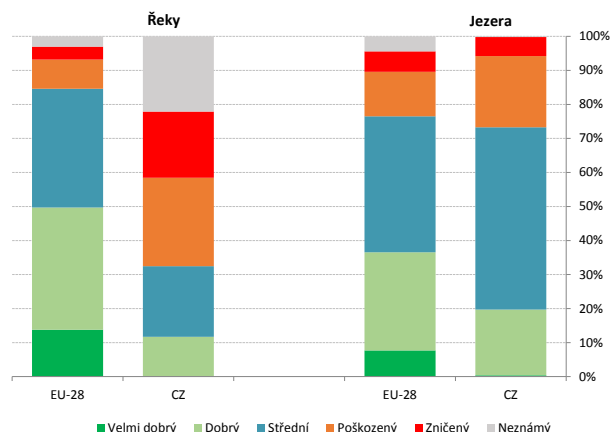
Rámcová směrnice o vodě vyžaduje, aby členské státy zřídily **monitorovací programy** pro posouzení stavu povrchových a podzemních vod za účelem zajištění provázaného a úplného přehledu o stavu vod v každé oblasti povodí. Celkově došlo ke zvýšení monitorování týkajícího se míst zjišťování **ekologického stavu útvarů povrchových vod** v řekách u plánů povodí druhé generace oproti plánům povodí první generace a ke snížení počtu těchto míst v jezerech. Všechna monitorovací místa jsou využívána pro monitorování ekologického stavu řek a jezer, ale pouze 59 % z nich (řeky) a 56 % (jezera) je využíváno i pro monitorování jejich chemického stavu. U většiny (~ 70%) řek a jezer bylo v letech 2010 až 2012 provedeno hodnocení **chemického stavu**. Hodnocení chemického stavu je do značné míry založeno na odborném posudku, přičemž se obecně mělo za to, že na nemonitorované vodní útvary nejsou vyvíjeny žádné tlaky a byl u nich klasifikován dobrý stav (bylo tomu tak v případě 41 % všech útvarů povrchových vod). Není však zřejmé, zda byly identifikovány všechny významné tlaky u všech vodních útvarů, protože významný podíl monitorovaných útvarů říčních vod, u nichž nebylo dosaženo dobrého chemického stavu, je vystaven antropogenní zátěži z neznámých příčin.

Monitorovací situace týkající se kvantitativního stavu podzemních vod se zlepšila, počet monitorovacích míst se výrazně zvýšil a došlo i k mírnému zlepšení stavu.

V hlavní části země je **ekologický stav/potenciál** stále horší než dobrý a 19,2 % útvarů povrchových vod je v dobrém nebo velmi dobrém stavu, jak je znázorněno na grafu 17. Z toho vyplývá, že Česká republika má před sebou ještě dlouhou cestu k dosažení dobrého stavu / potenciálních cílů stanovených v rámcové směrnici o vodě.

Úroveň ambicí a očekávaný pokrok vyplývající z programu opatření pro druhý cyklus jsou nízké, přičemž je očekáváno mírné snížení celé řady nedostatků při dosahování cílů na konci druhého cyklu. Došlo k určitému pokroku v oblasti nedostatků, které je třeba napravit při dosahování cílů, jež byly vyčísleny pro některé, ale nikoli pro všechny významné tlaky, zejména ne pro tlaky hydromorfologické.

Graf 17: Ekologický stav nebo potenciál útvarů povrchových vod v České republice⁸¹

V žádném z povodí nebyl zajištěn jasný finanční závazek pro provádění programu opatření.

Česká republika nepodala zprávu o použití čl. 4 odst. 7 v plánu povodí druhé generace, protože dopad nových úprav na stav vody je podle České republiky vyhodnocován a u žádné z nich se nepředpokládá zhoršení stavu vodních útvarů. V plánu povodí není uvedeno podrobné odůvodnění každého jednotlivého projektu, který může či nemusí spadat pod čl. 4 odst. 7, a z podkladových dokumentů vyplývá, že české orgány dosud neidentifikovaly žádný projekt, který by vyžadoval použití čl. 4 odst. 7. Je však plánováno několik projektů v oblasti plavby (např. zdymadla v Děčíně a Přelouči, kanál Dunaj-Odra-Labe atd.), jakož i rozšíření jaderné elektrárny v Temelíně, a proto bude pravděpodobně nutné na tuto výstavbu použít výjimky podle čl. 4 odst. 7.

Směrnice o dusičnanech

Úrovně dusičnanů v podzemních vodách se pomalu snižují. Spolu s eutrofizací zůstávají problémem u 11,6 % monitorovacích míst. Je nutno věnovat více pozornosti uplatňování akčních programů v oblastech, kde se jakost vod v souvislosti se směrnicí o dusičnanech dostatečně nezlepšuje.

Směrnice o vodách ke koupání

Z grafu 18 vyplývá, že v roce 2017 bylo ze 154 českých vod ke koupání 81,8 % výborné kvality, 9,7 % dobré kvality a 1,3 % přijatelné kvality (v porovnání s rokem 2016, kdy tyto hodnoty činily 82,5 %, 8,4 % a 1,3 %). Pouze jedna voda ke koupání byla nevyhovující kvality⁸². Podrobné informace o českých vodách ke koupání jsou k dispozici na vnitrostátním portálu⁸³ a v interaktivním

⁸¹ EEA, [WISE dashboard \(přehled ukazatelů WISE\)](#).

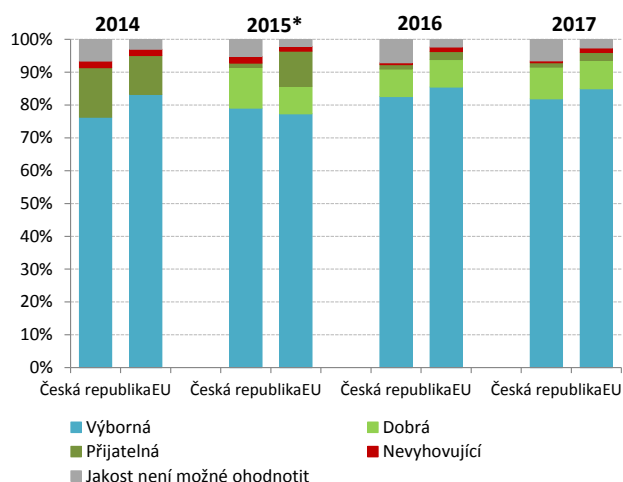
⁸² Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) 2017 [Jakost evropských vod ke koupání v roce 2016](#), s. 17.

⁸³ [Ministerstvo zdravotnictví České republiky](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

prohlížeči map, jehož návrh a hostování zajišťuje Evropská agentura pro životní prostředí⁸⁴.

Graf 18: Jakost vod ke koupání 2014–2017⁸⁵

*Kategorie „dobrá jakost“ byla zavedena ve zprávě o jakosti vody ke koupání

Směrnice o čištění městských odpadních vod

Podle nejnovějších hlášených údajů jsou v České republice celkově odváděny všechny odpadní vody (100 %), sekundární čištění se však provádí pouze u 90,5 % a přísnější stupeň čištění se používá jen u 62,7 %. Komise se proto těmito oblastmi neplnění povinnosti zabývá v rámci řízení o nesplnění povinnosti. Odhadované investice potřebné k zajištění přiměřeného čištění ve zbývajících aglomeracích činí dle poslední zprávy o provádění směrnice o čištění městských odpadních vod 26 milionů EUR⁸⁶. Podle této zprávy by projekty uvedené na seznamu nebyly dostačující pro zajištění plného souladu s touto směrnicí vzhledem k tomu, že existuje mnohem více aglomerací, které porušují své povinnosti, než projektů na seznamu. Poslední projekty by měly být dokončeny do roku 2018, tj. 8 let po konečné lhůtě uvedené v přístupové smlouvě České republiky. Země by měla provést nezbytná opatření s cílem zajistit, aby aglomerace, které neplní své povinnosti, neprodleně dosáhly souladu.

Směrnice o povodních

Směrnice o povodních stanovila rámec pro vyhodnocování a zvládání povodňových rizik s cílem snížit nepříznivé účinky, které souvisejí s významnými povodněmi.

Česká republika přijala a oznámila své první plány zvládání povodňových rizik podle této směrnice a Evropská komise provedla jejich vyhodnocení.

Z vyhodnocení Komise vyplynulo, že bylo vynaloženo dobré úsilí s pozitivními výsledky při stanovování cílů a navrhování opatření soustředujících se na prevenci, ochranu a připravenost. Z tohoto hodnocení rovněž vyplynulo, že plány pro zvládání povodňových rizik stejně jako v případě jiných členských států dosud nezahrnují dostatečně konkrétní opatření, která by byla propojena se stanovenými cíli, ani co nejuplněnější odhad nákladů na opatření. Kromě toho zde existuje prostor pro ujasnění metody stanovení priorit opatření včetně posouzení nákladů a přínosů.

Prioritní opatření v roce 2019

- Provést kroky s cílem zajistit lepší monitorování v souladu s rámcovou směrnicí o vodě, zejména dostatečný počet vodních útvarů a vhodné pokrytí všech významných kvalitativních složek. Je nutno zlepšit provozní monitorování jezer a lépe je propojit s analýzou tlaků a dopadů. U obou kategorií vod by měly být monitorovány hydromorfologické složky kvality.
- Česká republika by měla věnovat zvýšenou pozornost uplatňování akčních programů v těch oblastech, kde dochází k nedostatečnému zlepšování jakosti vod v rámci směrnice o dusičnanech s přihlédnutím k rozvoji zemědělství a k doporučením Účetního dvora.
- Podniknout kroky k objasnění metody výběru opatření včetně použití analýzy nákladů a přínosů ve vztahu k plánům pro zvládání povodňových rizik.

Chemické látky

EU usiluje o to, aby do roku 2020 zajistila výrobu a používání chemických látek způsobem, který by minimalizoval jakékoli významné nepříznivé účinky na lidské zdraví a životní prostředí. Přípravuje se strategie EU pro netoxické životní prostředí, která je příznivá pro inovace a vytváření udržitelných náhražek včetně nechemických řešení.

Právní předpisy EU týkající se chemických látek⁸⁷ poskytují základní ochranu lidského zdraví a životního prostředí. Zajišťují rovněž stabilitu a předvídatelnost pro podniky působící v rámci vnitřního trhu.

V roce 2016 zveřejnila Evropská agentura pro chemické látky (ECHA) zprávu o nařízení REACH a nařízení CLP⁸⁸, ze které vyplynulo, že činnosti v oblasti prosazování právních předpisů se stále vyvíjejí. Členské státy úzce spolupracují v rámci fóra pro výměnu informací o

⁸⁴ EEA, [State of bathing waters \(Stav vod ke koupání\)](#).

⁸⁵ EEA, [Jakost evropských vod ke koupání v roce 2017](#), 2018, s. 21.

⁸⁶ COM(2017) 749, SWD(2017)445.

⁸⁷ Především pro chemické látky: REACH (Úř. věst. L 396, 30.12.2006, s. 1.); pro klasifikaci, označování a balení: nařízení CLP (: Úř. věst. L 252, 31.12.2006, s.1., spolu s právními předpisy o biocidních přípravcích a přípravcích na ochranu rostlin.

⁸⁸ ECHA, [Zpráva o fungování nařízení REACH a CLP 2016](#).

prosazování zřízeného nařízením REACH⁸⁹. Z této spolupráce vyplynulo, že existuje prostor pro zvýšení účinnosti činností v oblasti prosazování, a to zejména u registračních povinností a bezpečnostních listů, kde je úroveň porušování dosud relativně vysoká.

Ačkoli bylo dosaženo určitého pokroku, existuje prostor k dalšímu zlepšování a harmonizaci činností v oblasti prosazování v celé EU včetně kontrol dováženého zboží. V některých členských státech je prosazování i nadále na nízké úrovni, zejména v oblasti kontroly dovozu a povinností dodavatelského řetězce. Architektura prosazování je ve většině zemí EU složitá a projekty v oblasti prosazování odhalují rozdíly v souladu mezi členskými státy.

Význam harmonizovaného dozoru nad trhem a prosazování při provádění nařízení REACH na úrovni členských států zdůraznila již studie Komise z roku 2015, která je považuje za klíčový faktor úspěchu při fungování harmonizovaného jednotného trhu⁹⁰.

V březnu 2018 zveřejnila Komise hodnocení nařízení REACH⁹¹. Toto hodnocení dospělo k závěru, že nařízení REACH plní své cíle, ale že dosažený pokrok je pomalejší, než se předpokládalo. Registrační dokumentace je navíc často neúplná. Toto hodnocení zdůrazňuje potřebu posilovat vymáhání povinností všemi aktéry včetně žadatelů o registraci, následných uživatelů a zejména dovozců s cílem zajistit rovné podmínky, splnit cíle nařízení REACH a zajistit soudržnost s předpokládanými opatřeními za účelem zlepšení dodržování předpisů v oblasti životního prostředí a správy věcí veřejných. V tomto ohledu bylo považováno za významné konzistentní podávání zpráv o konkrétním prosazování prováděném členskými státy.

Za uplatňování nařízení REACH odpovídá Ministerstvo životního prostředí ČR. Prosazování tohoto nařízení provádí několik vnitrostátních institucí, jako je například Česká inspekce životního prostředí, Celní správa České republiky a regionální orgány veřejného zdraví. Orgány, které prosazují toto nařízení, provádějí inspekci všech právnických a fyzických osob, které mají plnit povinnosti podle nařízení REACH⁹².

Zajištění lepší udržitelnosti měst

Politika EU v oblasti městského prostředí podporuje města v zavádění zásad pro udržitelné městské plánování a navrhování. Ty by měly zahrnovat inovativní přístupy k městské veřejné dopravě a mobilitě, udržitelným budovám, energetické účinnosti a ochraně biologické rozmanitosti ve městech.

Počet obyvatel žijících v městských oblastech v Evropě se do roku 2050 dle předpokladu zvýší tak, že mírně přesáhne 80 %⁹³. Městské oblasti přinášejí zvláštní výzvy pro životní prostředí a zdraví lidí, ale zároveň poskytují i příležitosti ke zvýšení efektivity při využívání zdrojů. EU povzbuzuje obce k ekologičtějšímu chování prostřednictvím iniciativ, jako je například ocenění Evropské zelené město EU⁹⁴, ocenění Zelený list⁹⁵ a nástroj pro zelená města⁹⁶.

Česká města se také podílejí na iniciativách, jako je například Eurocities a Pakt starostů a primátorů EU. Do června 2018 se stalo členy Paktu starostů a primátorů 16 českých obcí.

Financování zelenějších měst

V programovém období 2014–2020 je v rámci dohody o partnerství věnována pozornost České republice ohledně územního aspektu zásahů, konkrétně rozvoje měst a přístupu k veřejným službám. Do udržitelného rozvoje měst bude investováno nejméně 5 % prostředků z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR).

Zapojení do městských iniciativ a sítí EU

České obce jsou obecně méně zapojeny do iniciativ EU, avšak některé iniciativy jsou významně propagovány na vnitrostátní úrovni. V roce 2012 byla přijata národní

⁸⁹ Na základě projektů REF-1, REF-2 a REF-3, které jsou k dispozici [zde](#).

⁹⁰ Evropská komise, [Monitoring the Impacts of REACH on Innovation, Competitiveness and SMEs, Final Report \(Sledování dopadů nařízení REACH na inovace, konkurenceschopnost a malé a střední podniky, konečná zpráva\)](#), 2015.

⁹¹ [COM\(2018\) 116](#).

⁹² ECHA, [National Inspectorates – Czech Republic \(Vnitrostátní inspekce – Česká republika\)](#).

⁹³ Evropská komise, Eurostat, [Urban Europe \(Městská Evropa\)](#), 2016, s.

9.

⁹⁴ Evropská komise, [European Green Capital \(Evropské zelené město\)](#).

⁹⁵ Evropská komise, [European Green Leaf Award \(Ocenění Evropský zelený list\)](#).

⁹⁶ Evropská komise, [Green City Tool \(Nástroj pro zelená města\)](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

„Koncepce podpory Agendy 21 do roku 2020“, přičemž její akční plán byl přijat v roce 2016. V současné době je do databáze MA21 vyhlášené OSN zařazeno 174 českých měst (z čehož 82 měst splňuje požadavky pro kategorie A–D).

V rámci iniciativ sítě pro městský rozvoj podporuje EFRR městská inovativní opatření jako způsob testování nových a nevyzkoušených řešení problémů měst. V období 2014–2020 je v rozpočtu EFRR na městská inovativní opatření k dispozici celkem 372 milionů EUR. Do této iniciativy se dosud nezapojilo žádné město z České republiky. Žádnému českému městu také dosud nebylo uděleno ocenění Evropské zelené město⁹⁷.

Šest českých obcí je zapojeno do iniciativy URBACT na podporu udržitelného rozvoje měst⁹⁸.

Ministerstvo životního prostředí vyhláší každý rok program Vesnice roku, jehož prostřednictvím uděluje vesnicím nebo městům na venkově ocenění Zelená stuha za osvědčené postupy v oblasti zeleně, vody a obhospodařování přírody ve městech.

Tyto městské iniciativy a sítě by měly být vítány a podporovány, neboť přispívají ke zlepšování městského prostředí. V roce 2017 vyjádřilo 16 % obyvatel České republiky žijících ve městech názor, že jejich obytná oblast je zasažena znečištěním, špínou nebo jinými problémy týkajícími se životního prostředí, což znamenalo snížení oproti 17,8 % v roce 2016⁹⁹.

Příroda a města

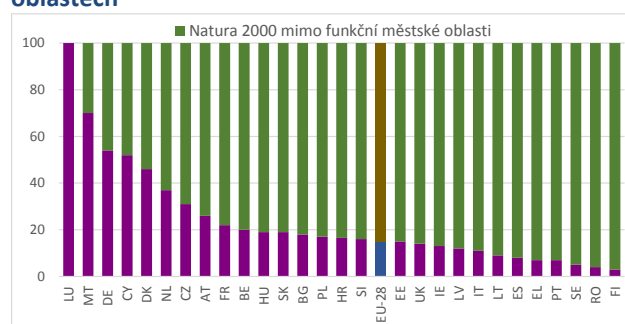
Více než 31 % oblastí soustavy Natura 2000 v České republice se nachází ve funkčních městských oblastech¹⁰⁰, což se pohybuje nad průměrem EU, který činí 15 % (viz

graf 19).

Rozpínání měst¹⁰¹

Rozpínání měst kvantifikované ve studii Evropské agentury pro životní prostředí¹⁰² jako WUP (weighted urban proliferation, vážené šíření měst) na úrovni NUTS-2 bylo ze všech regionů NUT nejvyšší v Praze (8,56 UPU/m² v roce 2006, což znamenalo zvýšení oproti 8,16 UPU/m² v roce 2009), tj. jeho hodnoty dosahovaly vysoké úrovně. Hodnota WUP pro Českou republiku v letech 2006 až 2009 vzrůstala (z 2,05 na 2,11) a dosahovala vyšší úrovně než evropský průměr (EU-28+EEA-4), který činil 1,64 UPU/m² v roce 2009¹⁰³.

Graf 19: Podíl sítě Natura 2000 ve funkčních městských oblastech¹⁰⁴

Dopravní přetížení a městská mobilita

Počet osobních automobilů na obyvatele se mezi lety 2005 (228 automobilů na 1 000 obyvatel) a 2016 (502 automobilů na 1 000 obyvatel) průběžně zvyšoval a v současné době se pohybuje velmi blízko průměru EU (505 automobilů na 1 000 obyvatel)¹⁰⁵.

Stáří českého vozového parku je vyšší než průměr EU, přičemž 60 % všech osobních automobilů je starších 10 let (10–20 let)¹⁰⁶. Přibližně 36 % všech osobních automobilů registrovaných v České republice v roce 2016 bylo poháněno dieselvými motory, což se rovněž velmi blíží průměru EU (42 %)¹⁰⁷. Průměrný počet hodin strávených ročně v dopravních zácpách se v letech 2014 (23,28) až 2016 (23,23) nezměnil¹⁰⁸.

¹⁰¹ Rozpínání měst ohrožuje samotnou podstatu evropské kultury Evropy, neboť vytváří environmentální, sociální a ekonomické dopady jak na města, tak na venkov Evropy. Navíc vážně narušuje úsilí o splnění globální výzvy změny klimatu.

¹⁰² EEA, [Urban Sprawl in Europe \(Rozpínání měst v Evropě\), příloha I](#), 2014, s. 4–5.

¹⁰³ Urban Permeation Units (urbánní jednotky prostupující krajinou) měří velikost zastavěné plochy a stupeň jejího rozptýlu v rámci celého regionu.

¹⁰⁴ Evropská komise, [Sedmá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti](#), 2017, s. 121.

¹⁰⁵ Eurostat, [Osobní automobily v EU](#).

¹⁰⁶ Eurostat, [Osobní automobily podle stáří, 2016](#).

¹⁰⁷ EEA, [Velikost vozového parku](#).

¹⁰⁸ Evropská komise, [Hodiny strávené každoročně v dopravních zácpách](#).

⁹⁷ Evropská komise, European Green Capital, [Winning Cities \(Evropské zelené město, Vítězná města\)](#).

⁹⁸ URBACT, [Associated Networks by country \(Přidružené sítě podle zemí\)](#).

⁹⁹ Evropská komise, Eurostat, [Pollution, grime or other environmental problems by degree of urbanisation \(Znečištění, špína nebo jiné environmentální problémy podle míry urbanizace\)](#).

¹⁰⁰ Evropská komise, [Definition of Functional Urban Areas \(Definice funkčních městských oblastí\)](#).

Intenzita dopravy a dopravní zácpy se liší napříč daným regionem a podle typu infrastruktury. Podle posledního sčítání dopravy (2016)¹⁰⁹ se největší dopravní intenzitou vyznačuje Praha, Brno a jejich okolí, kde je v některých částech sítě hlášeno více než 6 000 automobilů/24 h.

Praha, Brno a Ostrava patří mezi města s největším dopravním přetížením v Evropě, přestože nedosahují nejvyšších úrovní dopravního přetížení (méně než 30)¹¹⁰. Úroveň přetížení v Praze však vzrůstá. V programovém období 2007–2013 sice bylo z fondů EU podpořeno rozšíření pražského metra¹¹¹, další projekty veřejné infrastruktury, jako je například lepší spojení s pražským letištěm Václava Havla nebo linka metra D, však dosud nebyly dokončeny, a ohledně dokončení některých projektů, například Pražského okruhu, zatím neexistuje jednoznačná shoda.

V roce 2018 se konaly dva dialogy mezi Evropskou komisí a českými orgány, jejichž cílem bylo zabývat se kvalitou ovzduší¹¹² a výzvami sítě Natura 2000 a podporovat širší politický přístup ve vztahu k řadě odvětví včetně dopravy.

---

¹⁰⁹ Ředitelství silnic a dálnic ČR.

¹¹⁰ TOMTOM, [TOMTOM Traffic Index \(Dopravní index TOMTOM\)](#).

¹¹¹ Evropská komise, Regionální politika, [Projekty](#).

¹¹² Evropská komise, [Dialog o čistém ovzduší](#).

Část II: Příznivý rámec: prováděcí nástroje

4. Zelené zdanění, zelené veřejné zakázky, financování a investice v oblasti životního prostředí

Zelené zdanění a dotace škodlivé pro životní prostředí

Finanční pobídky, zdanění a jiné ekonomické nástroje představují účinný a efektivní způsob, jak splnit cíle politiky životního prostředí. Akční plán pro oběhové hospodářství podporuje jejich využívání. Dotace škodlivé pro životní prostředí jsou sledovány v kontextu evropského semestru a v rámci procesu správy energetické unie.

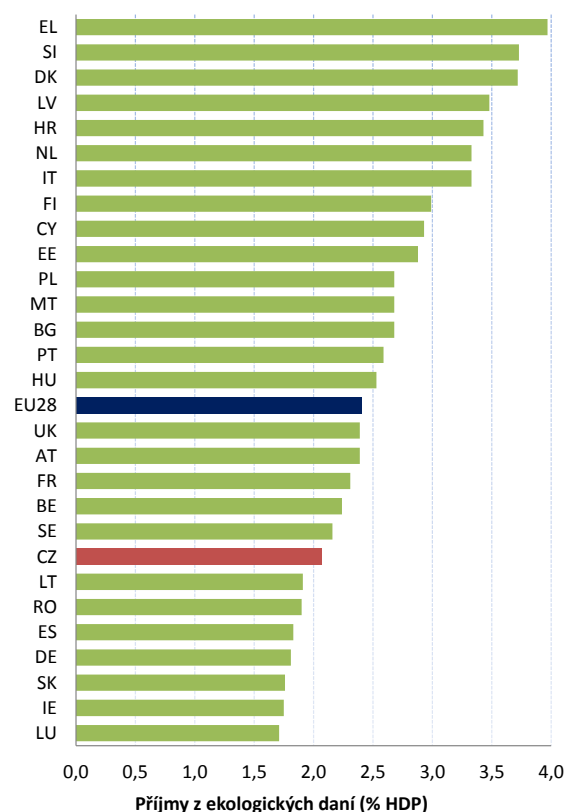
Příjmy České republiky z daní týkajících se životního prostředí patří i nadále mezi nejnižší v EU. V roce 2017 představovaly ekologické daně 2,07 % HDP oproti průměru EU, který činil 2,4 %, jak vyplývá z grafu 20, zatímco daně z energie představovaly 1,93 % HDP oproti průměru EU, který činil 1,84 %¹¹³. V témže roce činily příjmy z ekologických daní 5,86 % z celkových příjmů z daní a příspěvků na sociální zabezpečení (v souladu s evropským průměrem, který činil 5,97 %).

Daňová struktura České republiky má za následek vysoký podíl příjmů z daně z práce na celkových příjmech z daní, který v roce 2016 činil 50,1 %, přičemž implicitní daňové zatížení práce činilo 39,8%¹¹⁴. Spotřební daně byly i nadále relativně vysoké (34,2 % v porovnání s průměrem zemí EU-28, který činil 28,5 %), což ukazuje, že stále existuje značný potenciál pro přesun zdanění z práce na spotřebu, zejména na ekologické daně.

Od roku 2015 dosáhla Česká republika určitého pokroku v oblasti reformy daňového systému, který se projevuje zejména zvyšujícím se podílem celkových příjmů z daní na HDP. Komise však v rámci evropského semestru opakovaně konstatovala, že ekologické daně zůstávají ve srovnání se zbytkem EU i nadále nízké¹¹⁵. Jednou z nejpozitivnějších ekologických daní je poplatek za znečišťování ovzduší, který existuje od roku 1967 a naposledy byl pozměněn v roce 2012. Tyto poplatky se v

průměru zvýšily přibližně o 37 %, přičemž v právních předpisech byla stanovena další roční zvýšení¹¹⁶.

Graf 20: Příjmy z ekologických daní vyjádřené jako procento z HDP (2017)¹¹⁷

Dotace na fosilní paliva se mezitím v posledním desetiletí snížily zejména v důsledku postupného odstraňování vrátek spotřební daně z motorové nafty používané v zemědělství do konce roku 2013¹¹⁸. Vláda však své rozhodnutí zvrátila tím, že v září 2014 toto opatření znovu zavedla a umožnila tak zpětné vratky u paliva spotřebovaného od července 2014. Jiná osvobození od daně, která se týkají zemního plynu, pevných paliv a topného oleje, fungují i nadále. V roce 2016 činily dotace na fosilní paliva 156 milionů EUR.

¹¹³ Eurostat, [Příjmy z ekologických daní, 2018](#).

¹¹⁴ Evropská komise, [Taxation Trends Report \(Zpráva o trendech ve zdanění\)](#), 2017.

¹¹⁵ Evropská komise, [Evropský semestr, Zpráva o zemi](#), 2018, s. 13.

¹¹⁶ Ústav pro evropskou environmentální politiku (Institute for European Environmental Policy), [The Air pollution fee in the Czech Republic \(Poplatek za znečišťování ovzduší v České republice\)](#).

¹¹⁷ Eurostat, [Příjmy z ekologických daní, 2018](#).

¹¹⁸ OECD, [Inventory of Support Measures for Fossil Fuels \(Soupis podpůrných opatření pro fosilní paliva\)](#), 2018.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

Od roku 2005 došlo také k určitému pokroku v oblasti snížení rozdílných daňových sazeb u motorové nafty (rozdíl v ceně motorové nafty a benzínu). V roce 2016 však stále existoval 17% rozdíl mezi sazbou daně u benzínu a motorové nafty¹¹⁹. Sazby spotřební daně vybírané z benzínu a z motorové nafty v roce 2016 byly podobné sazbám v roce 2015 (0,47 EUR za litr u benzínu a 0,40 EUR u motorové nafty)¹²⁰.

Příznivé daňové zacházení se služebními automobily je v České republice stále důvodem ke znepokojení, stejně jako v mnoha jiných zemích EU¹²¹. Příznivé daňové zacházení v zásadě ovlivňuje chování třemi způsoby: i) zvyšuje celkový počet automobilů; ii) zvyšuje používání větších automobilů, které produkují více emisí, a iii) podporuje ježdění automobilem vzhledem k bezplatnému palivu. Škodlivé vlivy na životní prostředí plynoucí z dotací služebních automobilů jsou přímým důsledkem tří výše uvedených typů chování (více automobilů, dražší automobily a více ujetých kilometrů), které zvyšují spotřebu paliva přibližně o 4–8 %, a vedou tedy rovněž ke zvýšení emisí CO₂ o stejné procento¹²².

V zemi neexistují daně z motorových vozidel založené na emisích CO₂, ale u vozidel, která nevyhovují emisním normám EU, se kromě administrativního registračního poplatku vybírá ještě další přírážka¹²³. Pobídky k nákupu automobilů s nižšími emisemi CO₂ byly v roce 2016 poměrně vzácné. Existovalo jen několik pobídek navázaných na roční silniční daň, mýtné a poplatky související s dopravním přetížením nebo s nízkoemisními zónami, žádná z nich však nesouvisela s pořizováním nebo nabýváním veřejné infrastruktury¹²⁴.

Používání alternativních paliv v nových osobních automobilech prodávaných v České republice se v posledních letech velmi dynamicky zvyšuje. Počet nových osobních automobilů využívajících alternativní paliva se v roce 2015 ve srovnání s rokem 2011 ztrojnásobil. V roce 2016 (poprvé od roku 2013) se však podíl osobních automobilů využívajících alternativní paliva na trhu snížil (z 1,49 % v roce 2015 na 1,23 % v roce 2016). V letech 2014 až 2016 rovněž došlo k výraznému zvýšení podílu na

trhu u stlačeného zemního plynu v dopravě, jakož i ke zvýšení počtu elektrických nabíjecích míst¹²⁵.

Zelené veřejné zakázky

Politiky EU v oblasti zelených veřejných zakázek podporují členské státy v podnikání dalších kroků, jejichž cílem je splnit kritéria pro zelené zakázky alespoň u 50 % veřejných zakázek. Evropská komise pomáhá zvyšovat využívání veřejných zakázek jako strategický nástroj na podporu ochrany životního prostředí.

Kupní síla veřejných zakázek v EU činí zhruba 1,8 bilionu EUR (přibližně 14 % HDP). Významná část těchto peněz je vydávána do odvětví s vysokým dopadem na životní prostředí, jako je stavebnictví nebo doprava. Proto mohou zelené veřejné zakázky pomoci výrazně snížit negativní dopad veřejných výdajů na životní prostředí a podpořit udržitelné inovativní podniky. Komise navrhla kritéria EU v oblasti zadávání zelených veřejných zakázek¹²⁶.

24. června 2017 schválila česká vláda prostřednictvím svého usnesení č. 531 pravidla uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy.

Podle tohoto usnesení vytvořilo ministerstvo životního prostředí metodiku pro environmentálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správou a místními samosprávami. Ve spolupráci s ministrem práce a sociálních věcí vytvořilo ministerstvo životního prostředí pracovní skupinu pro uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech, která sdružuje zástupce státní správy a místních samospráv.

Tato metodika obsahuje 10 listů pro konkrétní produkty nebo služby (výpočetní technika, zobrazovací zařízení, kancelářská technika, grafický papír, hedvábný papír, provoz budov, osvětlení, nábytek, čisticí prostředky a úklidové služby a stravování a občerstvení) a uvádí doporučená environmentální kritéria na základě kritérií EU pro zelené veřejné zakázky.

¹¹⁹ Evropská agentura pro životní prostředí 2016, [Environmental taxation and EU environmental policies \(Environmentální zdanění a environmentální politiky EU\)](#), s. 27.

¹²⁰ Evropská komise, [databáze daní v Evropě](#).

¹²¹ Evropská komise, [Taxation of Company Cars in Belgium – Room to Reduce their Favourable Treatment \(Zdanění služebních automobilů v Belgii – prostor k omezení jejich zvýhodňování\)](#), 2017, s. 3.

¹²² OECD, [Studie EU o zdanění služebních vozidel: prezentace hlavních výsledků](#), 2017 s. 12.

¹²³ Evropské sdružení výrobců automobilů, [CO₂ Based Motor Vehicle Taxes in the EU \(Daně z motorových vozidel v EU založené na emisích CO₂\)](#).

¹²⁴ EEA, [Appropriate taxes and incentives do affect purchases of new cars \(Vhodné daně a pobídky ovlivňují nákupy nových automobilů\)](#).

¹²⁵ Evropská komise, [Doprava v Evropské unii Současné trendy a problémy](#), 2018, s. 27–28.

¹²⁶ Ve sdělení „Zadávání veřejných zakázek v zájmu lepšího životního prostředí“ ([COM\(2008\) 400](#)) doporučila Komise vytvoření postupu pro stanovení společných kritérií pro zelené veřejné zakázky. Základní koncepce zelených veřejných zakázek se opírá o jasná, ověřitelná, odůvodnitelná a ambiciózní environmentální kritéria pro výrobky a služby, založená na přístupu k životnímu cyklu a na vědeckých důkazech.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

Ze studie Evropského parlamentu vyplývá, že Česká republika částečně provedla národní akční plán zelených veřejných zakázek¹²⁷.

Financování a investice v oblasti životního prostředí

Pravidla Evropských strukturálních a investičních fondů (fondů ESI) ukládají členským státům, aby ve svých strategiích a programech financování politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti, rozvoje venkova a námořní politiky podporovaly klima a životní prostředí.

Dosažení udržitelnosti zahrnuje mobilizaci veřejných a soukromých zdrojů financování¹²⁸. Využívání evropských strukturálních a investičních fondů (fondů ESI)¹²⁹ je základem pro to, aby jednotlivé země dosáhly splnění svých cílů v oblasti životního prostředí a začlenily je do jiných oblastí politiky. Provádění a šíření osvědčených postupů mohou podpořit i další nástroje, jako je Horizont 2020, program LIFE¹³⁰ a Evropský fond pro strategické investice (EFIS)¹³¹.

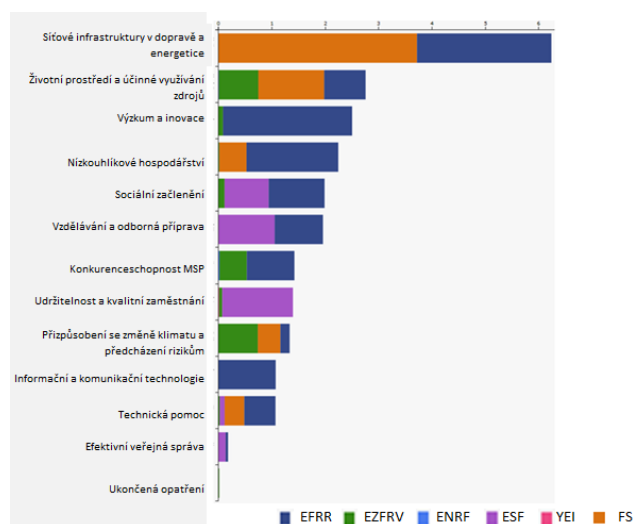
85 % Čechů navíc podporuje větší investice EU do ochrany životního prostředí (v souladu s průměrem zemí EU-28). Zdá se, že česká společnost také podporuje iniciativy v oblasti oběhového hospodářství a opatření na ochranu životního prostředí.

Evropské strukturální a investiční fondy na období 2014–2020

České republice bylo prostřednictvím 11 programů přiděleno 23,9 miliardy EUR z ESI fondů na období 2014–2020. To znamená, že se svým vnitrostátním příspěvkem ve výši 7,88 miliardy EUR má Česká republika k dispozici celkový rozpočet ve výši 32,08 miliardy EUR, které může investovat do různých oblastí: například do vytváření pracovních míst a růstu, výzkumu a inovací, ochrany životního prostředí, podpory udržitelné dopravy, podpory zaměstnanosti a mobility pracovníků a zkvalitňování sociálního začleňování¹³².

Hlavním programem pro provádění politik v oblasti životního prostředí je „Operační program Životní prostředí“. Plánované investice pro jednotlivá odvětví životního prostředí se zaměřují na vodu, odpady, ovzduší, protipovodňovou ochranu a na přírodu. Je předčasné dělat závěry ohledně využití a výsledků fondů ESI za období 2014–2020. Podle výroční zprávy o provádění výše uvedeného programu¹³³ hodnota výzev k podávání žádostí, které byly do konce roku 2017 vyhlášeny řídicím orgánem, odpovídala 100 % alokace tohoto programu. Nejefektivnější investiční činnost spadá pod prioritní osu „Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech“ a v jejím rámci bylo do konce roku 2017 fyzickými osobami realizováno celkem 23 898 výměn stacionárních zdrojů znečištění ovzduší.

Graf 21: Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020: rozpočet České republiky podle jednotlivých témat, mld. EUR¹³⁴

Politika soudržnosti

Výdaje na ochranu životního prostředí z EFRR a Fondu soudržnosti dosahují v období 2014–2020 dle odhadu 10,3 % (na základě konkrétních kategorií výdajů souvisejících s životním prostředím), což v období 2007–2013 odpovídalo hodnotě 18,1 %.

Z aktuálních údajů vyplývá, že finanční prostředky EU na období 2007–2013 byly vynaloženy v plné výši (100 %, rok 2016¹³⁵). Z hlediska celkových přímých investic v oblasti ochrany životního prostředí došlo v letech 2008 až 2016 u českých operačních programů k mírnému poklesu o 6 % z 4,1 miliardy na 3,8 miliardy. Pokud jde o oblasti, kde docházelo k intervencím, největší posun byl

¹²⁷ Evropský parlament, [Green Public Procurement and the Action Plan for the Circular Economy \(Zelené veřejné zakázky a akční plán pro oběhové hospodářství\)](#), 2017, s. 79–80.

¹²⁸ Viz například [Akční plán pro financování udržitelného růstu \(COM\(2018\) 97\)](#).

¹²⁹ Tj. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti (FS), Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF). EFRR, FS a ESF jsou nazývány „fondy politiky soudržnosti“.

¹³⁰ Evropská komise, [program LIFE](#).

¹³¹ Evropská investiční banka, [Evropský fond pro strategické investice, 2016](#).

¹³² Evropská komise, [Evropské strukturální a investiční fondy: – Česká republika](#).

¹³³ Státní fond životního prostředí ČR, [Výroční zpráva o implementaci programu za rok 2017](#).

¹³⁴ Evropská komise, [Evropské strukturální a investiční fondy – údaje podle jednotlivých zemí](#).

¹³⁵ Evropská komise, fondy ESI, [2007–13 Cohesion data \(Data týkající se soudržnosti\)](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

zaznamenán u investic do pitné vody (–57 %), do integrované prevence a omezování znečištění (–51 %) a do rekultivace (–47 %), zatímco investice do kvality ovzduší vzrostly (+ 86 %).

Zásahy v období 2014–2020 by měly přinést další kapacity pro recyklaci odpadu ve výši 700 000 t/rok nebo zvýšení počtu osob, které budou využívat lepšího zásobování vodou, o dalších 150 000, a osob, kterým bude sloužit lepší čištění odpadních vod, o dalších 84 339.

Česká republika se v programovém období 2014–2020 musí zaměřit na řádné využívání fondů EU na cílené investice a na posílení environmentální integrace a dále na využívání potenciálu zelené ekonomiky pro konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst.

Rozvoj venkova

Financování Programu rozvoje venkova České republiky, které vyplácí prostředky, jež byly zemi přiděleny z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), činí 2,305 milionu EUR.

Rozpočet na agroenvironmentálně-klimatická opatření představuje 29,4 % celkového rozpočtu EZFRV, zatímco opatření v oblasti přírodních omezení představují 25,5 % celkového rozpočtu.

Navíc byla za účelem vytvoření pozitivního dopadu na životní prostředí věnována pozornost rovněž poskytování pomoci na budování systémů kapkové závlahy v sadech, na chmelnicích, vinicích a ve školkách. Je příznačné, že české úřady požádaly o pomoc rovněž v pozměňovacím návrhu ke svému programu rozvoje venkova za účelem nahrazení určitých druhů stromů, které byly historicky vysazeny z důvodu odolnosti vůči vysokým úrovním emisí (zejména síry), původními dřevinami. Kromě režimu státní podpory na vyrovnání a zmírnění škod způsobených zvláště chráněnými živočichy na zemědělské půdě a v zemědělských podnicích.

Pokud by Česká republika vyvíjela ambiciózní úsilí v provádění ekologizace prvního pilíře, jednoznačně by to pomohlo zlepšit životní prostředí země v oblastech, které nejsou zahrnuty v programech rozvoje venkova, včetně intenzivních oblastí. Pokud by to bylo vhodné, mohla by země provést revizi své ekologizace prvního pilíře v období 2014–2020.

Nástroj pro propojení Evropy (CEF)

CEF je klíčový nástroj EU pro financování, který byl vytvořen speciálně proto, aby nasměroval investice do evropské dopravní, energetické a digitální infrastruktury, aby bylo možné dobudovat chybějící části infrastruktury, vyřešit problematická místa a podpořit udržitelnost.

Česká republika podepsala do konce roku 2017 dohodu o projektech financovaných nástrojem CEF ve výši 1,1 miliardy EUR¹³⁶.

Program Horizont 2020

Česká republika využívá financování z programu Horizont 2020 již od jeho zahájení v roce 2014. Od ledna 2019 byla 337 účastníkům poskytnuta maximální částka 70 milionů EUR na projekty z pracovních programů společenských výzev zabývajících se otázkami životního prostředí^{137 138}.

Kromě výše uvedených pracovních programů se výdaje na oblast klimatu a biologické rozmanitosti týkají celého programu Horizont 2020. Projekty přijaté k financování všech pracovních programů v rámci programu Horizont 2020 do prosince 2018 v České republice zahrnovaly 60 milionů EUR určených na opatření v oblasti klimatu (24,3 % celkového příspěvku z programu Horizont 2020 určeného ČR) a 8 milionů EUR na opatření související s biologickou rozmanitostí (3,3 % příspěvku z programu Horizont 2020 určeného ČR)¹³⁹.

Příkladem projektu s účastí českých partnerů je projekt SIMRA, který je zaměřen na komunitně vedené iniciativy v oblasti sociálních inovací v Evropě a v celé oblasti Středomoří s dopadem zejména na zemědělství, lesnictví a rozvoj venkova¹⁴⁰.

Program LIFE

Od spuštění programu LIFE v roce 1992 bylo v České republice spolufinancováno celkem devatenáct projektů. Čtyři z nich se týkaly inovací v oblasti životního prostředí, osm ochrany přírody a biodiverzity, jeden informací a jejich sdělování a jeden vytváření kapacity (viz níže). Pět projektů bylo spojeno s granty pro nevládní organizace. Tyto projekty představují celkovou investici ve výši 32 milionů EUR, z čehož 18 milionů EUR pocházelo z prostředků Evropské unie¹⁴¹.

V letech 2014–2017 vyčlenila EU na české projekty 9 milionů EUR¹⁴². Jedním z nich je projekt LIFE, který

¹³⁶ Evropská komise, [Zpráva o České republice v rámci evropského semestru](#), 2018, s. 12.

¹³⁷ Evropská komise, [vlastní výpočty založené na CORDA \(společná databáze údajů o výzkumu, COmmon REsearch DAta Warehouse\)](#).

Maximální výše grantu se rovná maximální výši grantu, o níž rozhoduje Komise. Zpravidla odpovídá požadovanému grantu, ale může být i nižší.

¹³⁸ Např. ii) potravinové zabezpečení, udržitelné zemědělství a lesnictví, mořský a námořní výzkum a výzkum vnitrozemských vod a bioekonomika; iii) zajištění, čistá a účinná energie; iv) inteligentní, ekologická a integrovaná doprava a v) ochrana klimatu, životní prostředí, účinné využívání zdrojů a surovin.

¹³⁹ Evropská komise, [vlastní výpočty založené na CORDA \(společná databáze údajů o výzkumu, COmmon REsearch DAta Warehouse\)](#).

¹⁴⁰ Evropská komise, [Revitalising rural areas through social innovation \(Revitalizace venkovských oblastí prostřednictvím sociálních inovací\)](#).

¹⁴¹ Evropská komise, LIFE programme – Country Factsheet (program LIFE – Přehled zemí: [Česká republika](#)).

¹⁴² Útvary Komise na základě údajů poskytnutých agenturou EASME.

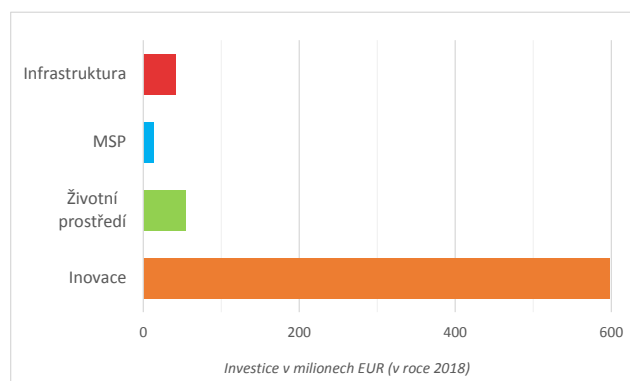
Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

podporuje aktivní ochranu evropsky významných teplomilných stanovišť a druhů v Českém středohoří a na který EU přispěla více než 1,5 milionu EUR¹⁴³. Projekt LIFE „Motýli ČR-SR – Integrovaná ochrana vzácných druhů motýlů nelesních stanovišť v České republice a na Slovensku“, který koordinovala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, byl vybrán jako jeden z nejlepších projektů EU LIFE – Natura v období 2016–2017¹⁴⁴.

Evropská investiční banka

Úvěry od EIB poskytnuté České republice v období 2013–2018 činily přibližně 4,2 miliardy EUR¹⁴⁵. Jen v roce 2018 poskytla skupina EIB (Evropská investiční banka a Evropský investiční fond)¹⁴⁶ českým podnikům a veřejným institucím úvěr ve výši 707,9 milionu EUR, jak je vidět v grafu 22. Z toho bylo 53,9 milionu EUR (8 %) vynaloženo na projekty týkající se životního prostředí.

Graf 22: Úvěry EIB poskytnuté České republice v roce 2018¹⁴⁷

Evropský fond pro strategické investice

Cílem Evropského fondu pro strategické investice (EFSl) je překlenout stávající investiční mezeru v EU. Od ledna 2019 mobilizoval v České republice 706 milionů EUR a předpokládané sekundární investice vyvolané touto částkou by měly činit 4 miliardy EUR¹⁴⁸. Z této celkové částky bylo až doposud schváleno sedm projektů v části pro infrastrukturu a inovace (včetně šesti projektů pro více zemí), což znamenalo financování od EIB v rámci EFSl v celkové výši 99 milionů EUR¹⁴⁹.

Vnitrostátní financování v oblasti životního prostředí

Česká republika vynaložila v roce 2016 na ochranu

životního prostředí 1 313,2 milionu EUR, což znamenalo 28% pokles oproti roku 2015¹⁵⁰. 37 % těchto plateb bylo přiděleno na činnosti v oblasti nakládání s odpady (roční průměrné procento výdajů na životní prostředí přidělené na nakládání s odpady v EU činí 49,7 %). 360,5 milionu EUR bylo vyčleněno na nakládání s odpadními vodami (27 % z celkové částky) a 17,5 milionu EUR na snižování znečištění (1,3 % z celkové částky). Přibližně 26,7 % výdajů na životní prostředí bylo vyčleněno na ochranu biologické rozmanitosti a krajiny (350,7 milionu EUR). V období let 2012 až 2016 činilo financování ochrany životního prostředí z vládních zdrojů 8,5 miliardy EUR.

Prioritní opatření v roce 2019

- Zlepšení schopnosti využívání fondů EU.

¹⁴³ Evropská komise, [LIFE České středohoří](#).

¹⁴⁴ Evropská komise, [Best LIFE-Nature / Information Projects 2016–2017](#) (Nejpřesnější informační projekty LIFE-Nature v období 2016–2017); Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, [Envirosúťaž Hypericum 2018](#).

¹⁴⁵ EIB, [Financed projects \(Financované projekty\)](#).

¹⁴⁶ Skupina EIB zahrnuje investice a úvěry EIB a EFSl.

¹⁴⁷ EIB, [Czech Republic and the EIB \(Česká republika a EIB\)](#), 2018.

¹⁴⁸ Evropská investiční banka, [EFSl project map \(Mapa projektů fondu EFSl\)](#).

¹⁴⁹ Pracovní dokument útvarů Komise [SWD\(2018\) 202](#).

¹⁵⁰ Eurostat, [General Government Expenditure by function \(Celkové veřejné výdaje podle funkce\)](#), 2018.

5. Posílení správy životního prostředí

Informovanost, účast veřejnosti a přístup k právní ochraně

Občané mohou životní prostředí chránit účinněji, mohou-li se spolehnout na tři „pilíře“ Aarhuské úmluvy:

- i) přístup k informacím;
- ii) účast veřejnosti na rozhodování a
- iii) přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

Účinné a efektivní sdílení informací v oblasti životního prostředí má zásadní význam pro veřejné orgány, veřejnost a podniky¹⁵¹. Účast veřejnosti umožňuje orgánům přijímat rozhodnutí, která zohledňují veřejné zájmy. Přístup k právní ochraně je souborem záruk, které umožňují občanům a nevládním organizacím využívat vnitrostátní soudy za účelem ochrany životního prostředí¹⁵². Zahrnuje nárok obrátit se v právním sporu na soud („aktivní legitimace“)¹⁵³.

Informace o životním prostředí

Česká republika má částečně centralizovaný systém šíření údajů o životním prostředí. CENIA, Česká informační agentura životního prostředí, je organizací zřízenou Ministerstvem životního prostředí, a jejím posláním je shromažďování, hodnocení, interpretace a šíření informací o životním prostředí. Samostatný portál – Informační systém statistiky a reportingu (ISSaR¹⁵⁴) slouží jako brána k informacím o životním prostředí, která interaktivním a ilustrativním způsobem zveřejňuje údaje o stavu složek životního prostředí a o tlacích ekonomiky na životní prostředí. Existují zde určité limity u přístupu k údajům souvisejícím s průmyslovými emisemi. Je třeba zdůraznit, že nastavení systému je uživatelsky vstřícné a že je snadné najít údaje a informace o životním prostředí. Omezený je přístup k údajům z monitorování, neboť jsou přístupné pouze údaje pro ovzduší a vodu.

¹⁵¹ Aarhuská úmluva, směrnice o přístupu k informacím o životním prostředí a směrnice INSPIRE 2007/2 vytvářejí společně právní podklad pro sdílení informací v oblasti životního prostředí mezi veřejnými orgány a veřejností. Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na směrnici INSPIRE.

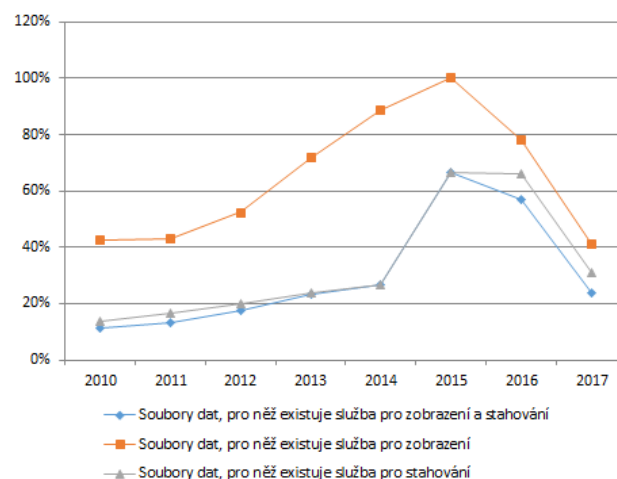
¹⁵² Záruky jsou vysvětleny ve sdělení Komise o přístupu k právní ochraně v oblasti životního prostředí, Úř. věst. L 275, 18.8.2017, a v související Příručce pro občany.

¹⁵³ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zabývá tím, jak členské státy objasňují veřejnosti přístup k právní ochraně, aktivní legitimaci a dalšími závažnými překážkami v obrácení se na soud v záležitostech týkajících se přírody a znečišťování ovzduší.

¹⁵⁴ [ISSaR](#).

Existuje prostor pro zlepšení výkonnosti České republiky při provádění směrnice INSPIRE. Výkonnost byla posouzena na základě zprávy o provádění v České republice z roku 2016¹⁵⁵ a nejnovějších údajů z monitorování z roku 2017¹⁵⁶. Bylo dosaženo značného pokroku a dobré úrovně provádění v oblasti koordinace, identifikace souborů údajů a dokumentace údajů. Je zapotřebí více se věnovat zpřístupnění údajů prostřednictvím služeb, zlepšit podmínky pro opakované využití údajů a při provádění uvedené směrnice klást důraz na environmentální datové soubory, zejména ty, které jsou identifikovány jako soubory prostorových dat s vysokou hodnotou používané k provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí¹⁵⁷.

Graf 23: Přístup k prostorovým datům v České republice prostřednictvím služeb pro zobrazení a stahování (2017)

Účast veřejnosti

V České republice se k provádění Aarhuské úmluvy a souvisejících evropských právních předpisů používají samostatné odvětvové právní předpisy. Zdá se, že neexistují ani zastřešující právní předpisy, které by zasahovaly i jiné oblasti politiky, ani jednotný informační portál. Tuto informační mezeru vyplňuje nevládní sektor (sdružení Zelený kruh nebo Frankbold). Jsou rovněž k dispozici jen omezené informace o tom, jak je v praxi uplatňována účast veřejnosti. Pokud jde o povolovací řízení projektů a účast v otázkách životního prostředí, mezi významné právní předpisy patří vedle zákona o

¹⁵⁵ INSPIRE CZ [country sheet \(údaje o jednotlivých zemích\)](#) 2017.

¹⁵⁶ INSPIRE [monitoring dashboard \(monitorovací přehled\)](#)

¹⁵⁷ [Seznam souborů prostorových dat s vysokou hodnotou](#)

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

posuzování vlivů na životní prostředí také stavební zákon a správní řád a rovněž zákon pro urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury.

Z údajů Eurobarometru z roku 2017 vyplývá, že v České republice panuje poměrně silná shoda (79 % respondentů) ohledně toho, že roli při ochraně životního prostředí mohou hrát i jednotlivci. To představuje mírné zlepšení oproti roku 2014, ale stále se jedná o hodnotu nižší, než je průměr EU.

Zúčastněné strany však kritizují skutečnost, že oproti zprávě o přezkumu provádění politiky v oblasti životního prostředí z roku 2017 došlo k oslabení práv na účast veřejnosti, a to včetně práv týkajících se otázek životního prostředí. Důvodem je zejména novela stavebního zákona, která vstoupila v platnost v lednu 2018. Existují i další plány na omezení práv veřejnosti, například zavedení poplatků z odvolání, jejichž cílem je odradit od stížností proti povolením.

Pokud jde o postoj českých občanů k životnímu prostředí, a zejména k přírodě, z nedávné studie vyplývá, že „se jim líbí myšlenka na její ochranu“ (za účelem venkovních/turistických aktivit), ale jen tehdy, pokud se o vzniklé náklady postará stát¹⁵⁸.

Přístup k právní ochraně

Česká republika neposkytuje on-line informace o přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

České právní předpisy obecně stanoví restriktivní přístup k aktivní legitimaci, což environmentálním nevládním organizacím ztěžuje obracení se na soud. Přesto některé české soudy včetně Nejvyššího správního soudu přiznávají v souladu s Aarhuskou úmluvou a s judikaturou Soudního dvora Evropské unie širší legitimaci nevládním organizacím zabývajícím se životním prostředím.

Nevládní organizace nemají přístup k právní ochraně v takovém rozsahu, jak to vyžaduje směrnice o odpovědnosti za životní prostředí. Nedostatečné provedení řeší Komise v rámci řízení o porušení povinností proti České republice.

Prioritní opatření v roce 2019

- Zlepšit přístup k prostorovým datům a službám vytvořením silnějších vazeb mezi centrálními webovými stránkami INSPIRE a regionálními portály; identifikovat a zdokumentovat všechny soubory prostorových dat nezbytné k provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí¹⁵⁹ a přinejmenším zpřístupnit data a dokumentaci „tak, jak jsou“ dalším veřejným orgánům a veřejnosti

prostřednictvím digitálních služeb vymezených ve směrnici INSPIRE.

- Zlepšit právní rámec a/nebo praktické uplatňování (např. zřízení jediné webové stránky) s cílem umožnit, aby se veřejnost účastnila provádění právních předpisů EU, které ovlivňují životní prostředí v souladu s Aarhuskou úmluvou. A rovněž zvážit přehodnocení postoje veřejnosti ohledně postupu povolenacích řízení.
- Zajistit, aby byly veřejnosti poskytovány praktické informace o jejich právech v oblasti přístupu k právní ochraně.

Zajištění dodržování právních předpisů

Zajištění dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí se vztahuje na veškerou činnost, kterou provádějí veřejné orgány s cílem zajistit, aby průmyslová odvětví, zemědělci a další subjekty plnili své povinnosti v oblasti ochrany vody, ovzduší a přírody a nakládání s odpady¹⁶⁰. Zahrnuje podpůrná opatření poskytovaná těmito orgány, například:

- i) podporu dodržování právních předpisů¹⁶¹;
- ii) inspekce a další kontroly, které provádějí, např. sledování dodržování příslušných požadavků¹⁶²; a
- iii) kroky, které provádějí s cílem zamezit porušování právních předpisů, ukládat sankce a vyžadovat nápravu škody, tj. vymáhání¹⁶³.

Občanské vědecké iniciativy a stížnosti pomáhají orgánům, aby lépe zaměřily své úsilí. Odpovědnost za životní prostředí¹⁶⁴ zajišťuje, že nápravu veškerých škod platí znečišťovatel.

Podpora a monitorování dodržování právních předpisů

Kvalita on-line informací poskytovaných zemědělcům ohledně toho, jak dodržovat povinnosti týkající se dusičnanů¹⁶⁵, a povaha těchto informací slouží jako ukazatel toho, jak aktivně orgány podporují dodržování předpisů v oblastech s vážnými nedostatky v provádění. Ministerstvo zemědělství České republiky provozuje „Portál farmáře“¹⁶⁶ s podrobnými informacemi o

¹⁶⁰ COM(2018)10, SWD(2018)10.

¹⁶¹ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na pomoc zemědělcům při dosahování souladu s právními předpisy o přírodě a dusičnanech.

¹⁶² Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na inspekce významných průmyslových zařízení.

¹⁶³ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na dostupnost údajů o vymáhání a na vzájemnou koordinaci orgánů s cílem řešit trestnou činnost proti životnímu prostředí.

¹⁶⁴ Příslušný rámec vytváří směrnice o odpovědnosti za životní prostředí 2004/35.

¹⁶⁵ Již dříve bylo zahájeno řízení Pilot EU ohledně neprovedení směrnice o dusičnanech.

¹⁶⁶ Ministerstvo zemědělství České republiky.

¹⁵⁸ Článek 100, Masarykovy univerzity.

¹⁵⁹ Evropská komise, INSPIRE.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

povinnostech týkajících se používání hnojiv a skladování statkových hnojiv v oblastech ohrožených dusičnany podle směrnice o dusičnanech¹⁶⁷. Chybí však konkrétní informace o tom, jak by se měli zemědělci chovat, aby dodržovali povinnosti týkající se ochrany přírody.

Velká průmyslová zařízení mohou představovat závažné riziko znečištění. Veřejné orgány musí mít zavedeny plány s cílem provádět inspekce těchto zařízení a vypracovávat individuální inspekční zprávy zpřístupněné veřejnosti¹⁶⁸. Webová stránka České inspekce životního prostředí¹⁶⁹ („ČIŽP“) poskytuje informace o inspekcích plánovaných v průběhu celého roku¹⁷⁰.

Občanské vědecké iniciativy a vyřizování stížností

Zapojení široké veřejnosti prostřednictvím občanských vědeckých iniciativ může zvýšit znalosti o životním prostředí a pomoci orgánům v jejich práci. Dostupnost jednoznačných on-line informací o tom, jak podat stížnost, ukazuje, jak vstřícně orgány reagují na stížnosti veřejnosti. Webová stránka ČIŽP „Podávání podnětů a stížností“¹⁷¹ poskytuje jednoznačné pokyny, jak podat stížnost proti poškozování nebo ohrožování životního prostředí.

V letech 2016 a 2017 se česká veřejnost zabývala zejména problematikou znečišťování ovzduší a zpochybnila několik plánů kvality ovzduší. V důsledku toho Nejvyšší správní soud v některých případech rozhodl, že plán kvality ovzduší (pro Prahu, Ostravu a Severozápad) je nedostatečný¹⁷². Otázky, které řešil Nejvyšší správní soud, byly zohledněny a příslušná ustanovení byla začleněna do poslední novely zákona o ochraně ovzduší 201/2012 Sb., účinného od 1. září 2018. Zapojení veřejnosti do tohoto procesu je považováno za zásadní.

Vymáhání práva

Pokud při monitorování dojde k identifikaci problémů, může být vhodná celá řada reakcí. Výroční zprávy ČIŽP obsahují informace o inspekcích provedených v průběhu roku včetně seznamu a popisu nejvýznamnějších případů nedodržení vnitrostátních právních předpisů. Nejsou však k dispozici žádné informace o návazných opatřeních, doporučeních nebo opakovaném nedodržování předpisů. Statistika týkající se trestné činnosti proti životnímu prostředí je velmi omezená a neexistují žádné informace o reakcích na porušování předpisů týkajících se podmíněnosti v oblasti dusičnanů a přírody.

¹⁶⁷ [Ministerstvo zemědělství České republiky](#).

¹⁶⁸ Článek 23 směrnice o průmyslových emisích, 2010/75/EU.

¹⁶⁹ [Česká inspekce životního prostředí](#).

¹⁷⁰ Česká inspekce životního prostředí, [Plán činnosti](#).

¹⁷¹ [Česká inspekce životního prostředí](#).

¹⁷² [Nejvyšší správní soud](#).

Obzvláště náročné je řešení problematiky odpadů, trestné činnosti poškozující volně žijící druhy a dalších trestných činů proti životnímu prostředí. Vyžaduje úzkou spolupráci mezi inspektory, celními orgány, policií a státními zástupci. Výroční zprávy ČIŽP zdůrazňují význam, který je této záležitosti v České republice přikládán.

Odpovědnost za životní prostředí

Směrnice o odpovědnosti za životní prostředí stanoví rámec založený na zásadě „znečišťovatel platí“ za účelem předcházení škodám na životním prostředí a jejich nápravy. Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí za rok 2017 se zaměřil na lepší informovanost o škodách na životním prostředí, finančním zajištění a pokynech. Komise dosud shromažďuje důkazy o dosaženém pokroku.

Prioritní opatření v roce 2019

- Lépe informovat veřejnost o podpoře, sledování a prosazování dodržování příslušných požadavků. To by mělo zahrnovat minimálně poskytování on-line informací zemědělcům o tom, jak dodržovat povinnosti týkající se přírody. Mělo by to zahrnovat rovněž zveřejňování více informací o výsledcích opatření v oblasti vymáhání a návazných opatření v oblasti zjištěného porušování předpisů týkajících se podmíněnosti v oblasti dusičnanů a přírody.
- Zlepšit finanční zajištění v oblasti závazků a pokynů týkajících se směrnice o odpovědnosti za životní prostředí a zveřejňovat informace o škodách na životním prostředí.

Účinnost správy životního prostředí

Subjekty zapojené do provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí na úrovni EU a na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musí být vybaveny znalostmi, nástroji a kapacitou k zajištění toho, aby právní předpisy a řízení procesu vymáhání přinášely zamýšlené výsledky.

Administrativní kapacita a kvalita

Centrální, regionální a místní správy musí mít schopnost vykonávat své úkoly a účinně navzájem spolupracovat v rámci systému víceúrovňové správy.

České správní orgány jsou obecně schopny provádět právní předpisy EU v oblasti životního prostředí za předpokladu, že jsou v souladu s vnitrostátními zájmy¹⁷³. Čeští odborníci se často účastní twinningových projektů společně s jinými členskými státy. Je rozvíjena spolupráce mezi správními orgány a odborníky z univerzit nebo z

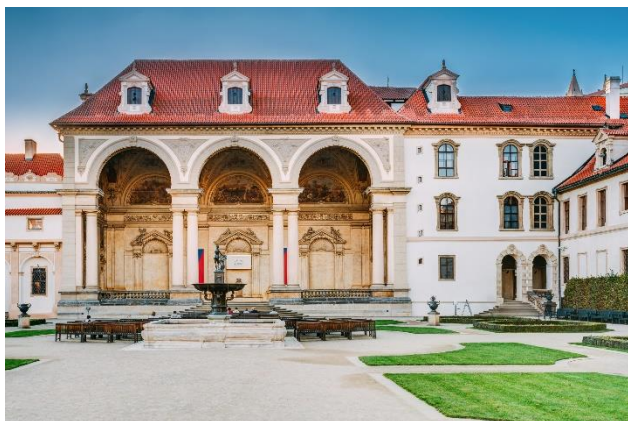
¹⁷³ Odpovědnost za zákony a politiky v oblasti životního prostředí spočívá na Ministerstvu životního prostředí nebo na krajských orgánech (např. odborech životního prostředí krajských úřadů).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

České akademie věd a nevládních organizací¹⁷⁴.

Zásadní pravomoci jsou obdobně jako u odvětví vodohospodářství rozděleny mezi několik ministerstev. Ministerstvo životního prostředí¹⁷⁵ odpovídá za ochranu vodních ekosystémů (včetně povodní), Ministerstvo zemědělství odpovídá za hospodaření s vodou (včetně zavlažování; problematika sucha spadá do jejich společné působnosti) a Ministerstvo dopravy odpovídá za plánování a realizaci infrastrukturních projektů v oblasti vnitrozemské vodní dopravy. To znamená, že na jedné straně existuje prostor pro vyvážení různých zájmů, na druhé straně je potřeba zahájit konstruktivní dialog o projektech v oblasti infrastruktury¹⁷⁶ vzhledem k tomu, že jinak bude rozhodovací proces i nadále náchylný spíše k dosahování politicky žádoucích výsledků než k práci s vědeckými důkazy.

Česká republika má průměrný počet aktivních porušení, která se týkají zejména nedodržení požadavků a nesprávného uplatňování právních předpisů EU v oblasti životního prostředí¹⁷⁷. Tyto případy se týkají všech hlavních odvětví, tzn. posuzování dopadů u odpadů, vody a ovzduší. Porušení v oblasti posuzování dopadů souvisejí s případy pozdního provedení právních předpisů EU, k nimž došlo v minulosti.

Jak konstatuje zpráva o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017, bylo zjištěno, že právní předpisy České republiky v oblasti

životního prostředí¹⁷⁸ nejsou v souladu se směrnicí o posuzování vlivů na životní prostředí.

Novela vnitrostátního zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, platná od dubna 2015, řeší řadu nedostatků, i když ne všechny¹⁷⁹. Česká republika proto přijala metodické pokyny za účelem doplnění těchto právních změn. Uplatňování těchto pokynů je sledováno z hlediska toho, zda vede k uspokojování stížností. Jak již bylo uvedeno výše, bylo však od té doby přijato několik kroků, které by mohly tento vývoj popřít, a další takové kroky se předpokládají.

Koordinace a integrace

Jak bylo uvedeno v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017, provedení revidované směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí¹⁸⁰ do vnitrostátních právních předpisů představuje pro jednotlivé země příležitost ke zjednodušení regulačního rámce v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí. Navzdory určitému zpoždění Česká republika nyní provedla revidovanou směrnici v plném rozsahu¹⁸¹.

Komise prosazuje zjednodušené posuzování vlivů na životní prostředí s cílem omezovat zdvojení a bránit překrývání v oblasti posouzení vlivů na životní prostředí u projektů. Zjednodušení dále pomáhá snížit zbytečnou administrativní zátěž. Urychluje také rozhodování, aniž by docházelo k ohrožení kvality procesu posuzování vlivů na životní prostředí¹⁸².

Český systém povolení řízení u projektů má několik fází: posouzení vlivů na životní prostředí, územní rozhodnutí a stavební povolení. Projekty infrastruktury (zejména odvětví dopravy) mají dlouhé období přípravy a projekty, jejichž posouzení vlivů na životní prostředí je zastaralé / bylo provedeno před vstupem do EU, stále čekají na spolufinancování EU v programovém období 2014–2020.

Zefektivnění nebo zjednodušení celého rámce je podmíněno stavebním zákonem. Poslední novela stavebního zákona umožňuje integrovat posuzování vlivů na životní prostředí a postupy vydávání územních

¹⁷⁴ V České republice je přibližně 120 ekologických nevládních organizací, které působí na národní nebo na místní úrovni. Úloha nevládních organizací v oblasti ekologického vzdělávání, ochrany přírody a podpory udržitelného života je tradičně velmi významná. Přibližně 30 nevládních organizací je od roku 1989 sdruženo do sdružení „Zelený kruh“.

¹⁷⁵ V roce 2018 navrhlo Ministerstvo životního prostředí reformu vodohospodářských pravomocí a vytvoření nového regulačního vodohospodářského úřadu.

¹⁷⁶ Příkladem diskusí, které probíhají po řadu desetiletí, jsou plavební projekty Děčín a Přelouč na řece Labe.

¹⁷⁷ Evropská komise, [Rozhodnutí o protiprávním jednání](#).

¹⁷⁸ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁹ Evropská komise, [Prosincové případy nesplnění povinnosti: hlavní rozhodnutí](#), 17.12.2017.

¹⁸⁰ [Směrnice 2014/52/EU](#).

¹⁸¹ Zákon č. 326/2017 Sb. Zákon, kterým se mění Zákon č. 100/2001 Sb.

¹⁸² V roce 2016 vydala Komise dokument s pokyny, který se týká stanovení koordinovaných a/nebo společných postupů, jež jsou souběžně předmětem posouzení prováděných podle směrnice EIA, směrnice o ochraně přírodních stanovišť, rámcové směrnice o vodě a směrnice o průmyslových emisích, Úř. věst. C 273, 27.7.2016, s. 1.

rozhodnutí¹⁸³. Posuzování vlivů na životní prostředí a posuzování vlivu na lokality sítě Natura 2000 bylo začleněno do procesu posuzování vlivů na životní prostředí již před revizí směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí. Jiná posouzení, jako jsou například posouzení provedená podle směrnice o vodě nebo podle směrnice o průmyslových emisích, do tohoto procesu začleněna nejsou. Pokud jde o zásadní ustanovení rámcové směrnice o vodě (článek 4 a zejména čl. 4 odst. 7), která by mohla mít vliv na analýzu variant v rámci projektu, u něhož probíhá rovněž hodnocení dopadu na životní prostředí, měla Česká republika mezeru v jejich provádění (do roku 2010) a uplatňování (do roku 2018). Za tímto účelem byl v roce 2018 přijat Metodický pokyn pro vodoprávní úřady¹⁸⁴.

Vedle příkladů neúčinného systému předběžných opatření uplatňovaných v České republice¹⁸⁵ se zdá, že u povolení zkušebního provozu v případě, že není uděleno konečné stavební povolení¹⁸⁶, existuje jiná praxe, která by mohla způsobit neúčinnost ustanovení směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí. Každý jednotlivý případ je nutno hodnotit individuálně, protože povolení zkušebního provozu hraje v procesu vydávání povolení zásadní roli. Na jedné straně se může jednat o účinný nástroj pro oznamovatele záměru nebo dotčené správní orgány z hlediska řízení nebo zjišťování potenciálních nedostatků projektu a jejich následného odstranění, na druhé straně se může jednat o nástroj umožňující obcházení povinností stanovených směrnicí o posuzování vlivů na životní prostředí.

Přizpůsobivost, reformní dynamika a inovace (elektronická veřejná správa)

Přestože české orgány veřejné správy stále častěji přijímají a využívají elektronické služby, které jim umožňují komunikovat s veřejností on-line, v roce 2018 nedosahovala země ani průměru EU¹⁸⁷. U digitálních veřejných služeb má země podle zprávy o pokroku Evropy v digitální oblasti za rok 2018 skóre 0,50/1, což je méně než průměr zemí EU-28 (0,575/1)¹⁸⁸. Od roku 2016 se však situace výrazně zlepšila, zejména pokud jde o otevřená data. Ve zprávě DESI za rok 2018 dosáhla Česká

republika v oblasti digitálních veřejných služeb skóre 50 ze 100, tj. méně než průměr EU, který činí 58¹⁸⁹.

Vláda plánuje spustit interaktivní občanský portál, který bude sloužit jako vnitrostátní místo přístupu k personalizovaným službám elektronické veřejné správy. Za účelem zlepšení přístupnosti probíhá klasifikace dostupných veřejných digitálních služeb (přibližně 700), na niž naváže jejich katalogizace. To by mělo zvýšit povědomí o službách elektronické veřejné správy ze současné nízké úrovně, která je jednou z překážek, jež brání jejich širšímu využívání.

Čerpání dostupných prostředků EU na rozvoj služeb elektronické veřejné správy je zatím nízké. Kroky přijaté Českou republikou s cílem zlepšit dostupnost, kvalitu a propagaci služeb elektronické veřejné správy by mohly pomoci situaci v této oblasti zlepšit.

Umožnění financování a efektivního využívání finančních prostředků

Pomalejší start programového období ESI fondů 2014–2020 a určité problémy v oblasti provádění měly za následek nízké využívání fondů EU, zejména v oblastech, jako je energetická účinnost¹⁹⁰. U projektů týkajících se životního prostředí navíc někdy dochází ke zpožděním a finanční prostředky jsou nakonec přiděleny jiným oblastem.

Prioritní opatření v roce 2019

- Zvážit možnosti dalšího zjednodušení postupů posuzování vlivů na životní prostředí a současně zajistit, aby se jich veřejnost mohla řádně účastnit.

Mezinárodní dohody

Smlouvy o EU vyžadují, aby politika EU v oblasti životního prostředí podporovala mezinárodní opatření určená k řešení regionálních nebo celosvětových problémů životního prostředí.

EU je odhodlána posilovat právní předpisy v oblasti životního prostředí a jejich provádění v globálním měřítku. Proto nadále podporuje globální pakt pro životní prostředí, který zahájilo Valné shromáždění Organizace spojených národů v květnu 2018¹⁹¹. Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí je jedním z nástrojů, které zajišťují, aby členské státy šly dobrým

¹⁸³ Jeden z hlavních rysů poslední novely stavebního zákona byl zaměřen na zjednodušení stavebního řízení (sloučení posouzení vlivů na životní prostředí s územním rozhodnutím nebo společným územním rozhodnutím a stavebním povolením), ale faktické využívání této možnosti je velmi nízké. Jeví se, že zjednodušení bylo nakonec dosaženo pouze z hlediska nákladů na právo veřejnosti na účast.

¹⁸⁴ Ministerstvo zemědělství České republiky.

¹⁸⁵ Příkladem je projekt dálnice D8, úsek Lovosice–Řehlovice.

¹⁸⁶ Příkladem je projekt Pražský okruh, úsek SOKP 512.

¹⁸⁷ Evropská komise, [DESI country profile Czech Republic \(profil země DESI, Česká republika\)](#), 2018.

¹⁸⁸ Evropská komise, [Europe's Digital Progress Report \(EDPR\) 2017 Country Profile Czech Republic \(Zpráva o digitálním pokroku v Evropě za rok 2017, profil země, Česká republika\)](#), s. 10.

¹⁸⁹ Evropská komise, [Digital Economy and Society Index Report 2018, Digital Public Services \(Zpráva o indexu digitální ekonomiky a společnosti za rok 2018, digitální veřejné služby\)](#).

¹⁹⁰ Evropská komise, [Evropský semestr, Zpráva o České republice \(CZ\) 2018](#), s. 2.

¹⁹¹ [Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 72/277](#) a [Organizational session of the ad hoc open-ended working group \(Organizační jednání ad hoc otevřené pracovní skupiny\)](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

příkladem dodržováním politik a právních předpisů Evropské unie a mezinárodních dohod v oblasti životního prostředí.

Lesy: Nařízení EU o dřevu (EUTR)¹⁹²/ nařízení o prosazování práva, správě a obchodu v oblasti lesnictví (FLEGT)¹⁹³

Česká republika uvedla, že přibližně 300 000 subjektů uvádí domácí dřevo na trh EU a 2 500 subjektů dřevo dováží. Od března 2015 do února 2017 provedly české orgány 119 kontrol subjektů zabývajících se výrobky z domácího dřeva a 68 kontrol subjektů, kteří uvádějí na trh dovezené dřevo. Tato čísla jsou relativně v souladu s kontrolami naplánovanými dříve. Na základě těchto kontrol byla těmto subjektům uložena různá donucovací opatření včetně pokut, a to jak subjektům, které uvádějí na trh domácí dřevo (84 opatření), tak subjektům, které uvádějí na trh dřevo dovezené (48 opatření).

Česká republika navíc v průběhu uvedeného dvouletého období provedla 213 kontrol obchodníků, což lze v porovnání s jinými zeměmi považovat za poměrně vysoké číslo¹⁹⁴.

Ohledně spolupráce (článek 12 nařízení o těžbě dřeva) Česká republika uvádí, že spolupracovala především s vnitrostátními celními/finančními úřady, s Policií České republiky nebo s jinými donucovacími orgány.

Genetické zdroje: Nagojský protokol o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivém a rovnocenném sdílení přínosů plynoucích z jejich využívání¹⁹⁵

V souladu s nařízením EU o přístupu a sdílení přínosů, které provádí požadovaná opatření k zajištění souladu s Nagojským protokolem do právního systému EU, jmenovala Česká republika příslušné orgány pro genetické zdroje. Pokud jde o pravidla sankcí za porušování tohoto nařízení, je třeba je dále kontrolovat¹⁹⁶.

Mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy: Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES)¹⁹⁷

V souladu s povinnostmi stanovenými v základním nařízení¹⁹⁸, které provádí hlavní povinnosti Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících

živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) do práva EU, vytvořila Česká republika příslušné vnitrostátní orgány a pravidelně zpracovává (žádosti o) dovoz, (zpětný) vývoz a obchodní doklady v rámci EU.

Rozsah činnosti celních orgánů vyplývá ze zpráv o zadržení nezákonně přepravovaných zásilek volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (zejména těch, které jsou každých 6 měsíců hlášeny organizaci TRAFFIC na základě její smlouvy s Komisí a těch, které jsou vyměňovány prostřednictvím platformy EU-TWIX).

K zajištění toho, aby byl v plném rozsahu proveden akční plán EU pro boj proti nezákonnému obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy (2016), a pro zvýšení míry odhalování protizákonné činnosti zavedly příslušné vnitrostátní i místní orgány České republiky vedle kontrol na hraničních přechodech i pravidelné kontroly obchodníků, chovatelů a držitelů. Česká republika se také zapojila do projektu Pannon Eagle Life¹⁹⁹, který je zaměřen na ochranu orlů královských. Aby podpořily mezinárodní spolupráci v boji proti trestné činnosti poškozující volně žijící a planě rostoucí druhy, české orgány oboustranně spolupracují s donucovacími orgány z Vietnamu vzhledem k tomu, že tato země je významnou destinací pro vývoz ilegálních komodit tvořených volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z Evropy.

Prioritní opatření v roce 2019

- Zvýšit úsilí stát se stranou příslušných mnohostranných dohod v oblasti životního prostředí, a to podpisem a ratifikací zbývajících dohod.

Udržitelný rozvoj a provádění cílů udržitelného rozvoje OSN

Trvale udržitelný rozvoj propojuje environmentální, sociální a hospodářské politiky do soudržného rámce a tak přispívá k provádění právních předpisů a politik v oblasti životního prostředí.

Česká republika provedla zásady cílů udržitelného rozvoje ve strategickém rámcovém dokumentu „Česká republika 2030“²⁰⁰. „Česká republika 2030“ je strategický rámec stanovující dlouhodobé priority rozvoje České republiky, které pomohou zvýšit kvalitu života v ČR pro současné i budoucí generace. Tento rámec, který byl schválen vládou v dubnu 2017, nahradil Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky z roku 2010. V říjnu 2018 byl přijat implementační plán k tomuto rámci²⁰¹. Pokud jde o opatření a doporučení pro každý z 97 konkrétních vnitrostátních cílů, které by měly být součástí jiných vnitrostátních strategií a politik, každé ministerstvo

¹⁹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 995/2010 ze dne 20. října 2010.

¹⁹³ Nařízení Rady (ES) č. 2173/2005.

¹⁹⁴ Kontroly obchodníků provádělo 19 zemí, přičemž počty kontrol se pohybovaly od 1 (Dánsko, Francie, Lucembursko) do 747 (Kypr). 12 z 19 zemí provedlo 1 až 65 kontrol.

¹⁹⁵ Nařízení (EU) č. 511/2014.

¹⁹⁶ Česká republika přijala zákon č. 93/2018 Sb. o podmínkách využívání genetických zdrojů, který nabyl účinnosti dne 20. června 2018.

¹⁹⁷ Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES).

¹⁹⁸ NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 338/97.

¹⁹⁹ Stručné shrnutí cílů projektu Pannon Eagle LIFE.

²⁰⁰ Vláda České republiky, Česká republika v roce 2030.

²⁰¹ Strategický rámec Česká republika 2030.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 – Česká republika

odpovídá za přidělování finančních prostředků v rámci svého vlastního rozpočtu.

Agendu pro udržitelný rozvoj na vnitrostátní úrovni koordinuje Rada vlády pro udržitelný rozvoj, v jejímž čele stojí místopředseda vlády a ministr životního prostředí. Koordinaci mezi úrovněmi ve vnitrostátním měřítku podporuje stavební zákon z roku 2006, což je zákon, jehož cílem je provést několik předchozích cílů národní strategie udržitelného rozvoje a integrovaných nástrojů (ITI, IPRÚ, CLLD) pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj. V roce 2014 byl zřízen Výbor pro udržitelné municipality jako součást obnovené Rady vlády pro udržitelný rozvoj, který je složen ze zástupců příslušných ministerstev, sdružení obcí, akademické obce a nevládních organizací. Rada vlády pro udržitelný rozvoj spolupracuje s Asociací krajů a se Svazem měst a obcí a s dalšími zúčastněnými stranami v rámci pracovní skupiny Rady nazvané „Pracovní skupina pro místní Agendy 21“. Tato pracovní skupina sdružuje různé zúčastněné strany a je velmi aktivní při tvorbě strategií „zdola nahoru“ na základě místních situací a činností.

Podle Implementačního plánu ke Strategickému rámci „Česká republika 2030“ bude první monitorovací zpráva za období 2017–2019 předložena vládě v roce 2020²⁰². V roce 2017 však Česká republika předložila OSN dobrovolný národní přezkum „Národní zpráva o plnění Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj“²⁰³.

---

²⁰² Vláda České republiky, [Implementační plán ke Strategickému rámci Česká republika 2030](#).

²⁰³ Úřad vlády republiky, [Rada vlády pro udržitelný rozvoj](#).